

169968
3

K 169968
3

სპარსული
ისტორიული საბუთები
საქართველოს
ნიუნთსაცავებში

اسناد تاریخی فارسی
در کتابخانه‌های گرجستان

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

საქართველოს ისტორიის წყაროების კომისია
КОМИССИЯ ПО ИСТОЧНИКАМ ИСТОРИИ ГРУЗИИ

საქართველოს ისტორიის წყაროები

3.

სკეპ-2000
შემოწმებულია

ИНОСТРАННЫЕ ИСТОЧНИКИ ПО ИСТОРИИ ГРУЗИИ

III

ПЕРСИДСКИЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ ДОКУМЕНТЫ
В КНИГОХРАНИЛИЩАХ ГРУЗИИ

Книга I, выпуск 4

Текст подготовил к изданию, грузинским переводом
и предисловием снабдил В. С. Путуридзе

«МЕЦНИЕРЕБА»
ТБИЛИСИ 1977

საქართველოს ისტორიის უცხოური წყაროები

III

896691X
K169968

სპარსული ისტორიული საბუთები
საქართველოს წიგნთსაცავებში

წიგნი I, ნაკვეთი 4

ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, ქართული თარგმანი
და წინასიტყვაობა დაურთო ვლ. ფუტურია

902(6922)+902(55)

ყუხიუხი წყუხოუბი სუქიუხი

მთავარი სარედაქციო კოლეჯია

ზ. ალექსიძე, ვ. ვაბაშვილი, ი. დოლიძე, რ. კიკნაძე (მთ. რედაქტორის მოადგილე), ვ. მელიქიშვილი, ე. მეტრეველი, ს. ყაუხიშვილი, შ. ძიძიგური (მთავარი რედაქტორი), ე. ხოშტარია, ნ. ჯანაშია (მთ. რედაქტორის მოადგილე).

სერიის რედაქტორი **ს. ყაუხიშვილი**
ტომის რედაქტორი **რ. კიკნაძე**

ГЛАВНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

З. Н. Алексидзе, В. Н. Габашвили, Н. С. Джанашиа (зам. главного редактора), Ш. В. Дзидзигური (главный редактор), И. С. Долидзе, С. Г. Каухчишвили, Р. К. Кикнадзе (зам. главного редактора), Г. А. Меликишвили, Е. П. Метревели, Э. В. Хоштариа.

Редактор серии **С. Г. КАУХЧИШВИЛИ**
Редактор тома **Р. К. КИКНАДЗЕ**

საქართველოს ისტორიის წყაროების კომისია

ზ. ალექსიძე, ა. ბარამიძე, ვ. ბერიძე, ვ. გაბაშვილი, თ. გამყრელიძე, კ. გრაგოლა, ი. დოლიძე, მ. დუმბაძე, რ. კეკელიძე, ქ. ლომთათიძე, მ. ლორთქიფანიძე, გ. მელიქიშვილი (თავმჯდომარის მოადგილე), ე. მეტრეველი (თავმჯდომარის მოადგილე), ა. სურგულაძე, ს. ფუნჯიანი, შ. ძიძიკური (თავმჯდომარე), მ. შანიძე, ნ. შოშიაშვილი, ე. ხოშტარია, ნ. ჯანაშია, ს. ჯიქია.

კომისიის მდივანი მ. აბაშიძე.

КОМИССИЯ ПО ИСТОЧНИКАМ ИСТОРИИ ГРУЗИИ

З. Н. Алексидзе, А. Г. Барамидзе, В. В. Беридзе, В. Н. Габашвили, Т. В. Гамкрелидзе, К. Г. Григолиа, Н. С. Джанашиа, С. С. Джикия, Ш. В. Дзидзигури, (председатель), И. С. Долидзе, М. К. Думбадзе, С. Г. Каухчишвили, Р. К. Кикиадзе, К. В. Ломтатидзе, М. Д. Лордкипанидзе, Г. А. Меликишвили (зам. председателя), Е. П. Метревели (зам. председателя), А. Н. Сургуладзе, М. А. Шанидзе, Н. Ф. Шошиашвили, Э. В. Хоштариа.

Секретарь комиссии М. Д. Абашидзе.

კრებულში ქვეყნდება ნადირ-შაჰისა და იბრაჰიმ-შაჰის 24 ფირმანის სპარსული ტექსტი და ქართული თარგმანი. საბუთებს ახლავს არქეოგრაფიული აღწერილობა, აღმოსავლურ ტერმინთა განმარტება და საძიებლები.

დანიტრესებული მკითხველა მრავალ საყურადღებო ცნობას ნახავს ამ დოკუმენტებში საქართველოსა და ჩრდილო კავკასიის ზალხების ირანთან ურთიერთობის ისტორიის საკითხების შესასწავლად XVIII საუკუნის მეორე ნახევარში.

В сборнике публикуется персидский текст с грузинским переводом 24-х фирманов Надир-шаха и Ибрахим-шаха. Документы снабжены археографическим описанием, словарем восточных терминов и указателями.

Заинтересованный читатель найдет в этих фирманах немало важных сведений для изучения вопросов истории взаимоотношений Грузии и народов Северного Кавказа с Ираном во второй половине XVIII века.

ვ. ფუთუჩიძის არქივში დაცული მასალა დასაბეჭდად მოამზადა ა. ჭეიშვილმა

რედაქტორისაბან

საქართველოს ისტორიის სპარსული წყაროების გამოვლენისა და პუბლიკაციის საქმეში დიდი დამსახურება მიუძღვის ქართულ სააღმოსავლეთმცოდნეო მეცნიერების გამოჩენილ წარმომადგენელს, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორს ვლადიმერ ფუთურაძეს (1893—1966). მან გულდასმით შეისწავლა X—XIX საუკუნეთა სპარსული საისტორიო და გეოგრაფიული მწერლობა, ბევრი პირველხარისხოვანი ძეგლიდან ამოკრიბა ცნობები საქართველოს შესახებ და გამოაქვეყნა ქართული თარგმანითა და კომენტარებით. მანვე გამოსცა ქართულ-სპარსული ისტორიული საბუთებისა და სპარსული დოკუმენტების ოთხი კრებული.

ვლადიმერ ფუთურაძის მდიდარ სამეცნიერო მემკვიდრეობაში დიდი ადგილი უჭირავს გამოუქვეყნებელ ნაშრომებს. მისი გარდაცვალების შემდეგ საქართველოს შესახებ არსებული უცხოური წყაროების კომისიამ გამოსცა სეფიანთა ხანის გამოჩენილი ისტორიკოსების ჰასან რუმლუსა და ისქანდერ მუნშის ცნობები საქართველოს შესახებ.

თბილისის სიძველეთსაცავების სპარსული საბუთების პუბლიკაცია მეცნიერს რამდენიმე წიგნად ჰქონდა განზრახული. პირველი წიგნი ეთმობოდა ირანის შაჰების მიერ გამოცემულ ბრძანებებს. 1961, 1962 და 1965 წლებში გამოქვეყნებულ სამ ნაკვეთში მოთავსებულია სეფიანი შაჰების ფირმანები და ჰოქმები.

წინამდებარე მეოთხე ნაკვეთში, რომლის სასტამბოდ გამზადება ვ. ფუთურაძემ ვერ მოასწრო, ავშართა — ნადირ-შაჰისა და იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანები იბეჭდება. ვ. ფუთურაძის არქივში დაცული მასალა გამოსაცემად მოამზადა მისმა მოწაფემ ა. ჭეიშვილმა, მანვე დაურთო საბუთებს არქეოგრაფიული აღწერილობა და საძიებლები. სპარსული ტექსტის ზოგიერთი ბუნდოვანი ადგილის გარკვევაში მონაწილეობა მიიღეს პროფ. ჯ. გიუნაშვილმა და დოც. მ. ფათემიმ.

ОТ РЕДАКТОРА

Известный грузинский востоковед, доктор филологических наук Владимир Сардионович Путуридзе (1893—1966) внес существенный вклад в дело изучения и издания персидских источников истории Грузии. Изучив ряд первоисточников персоязычной исторической и географической литературы X—XIX вв. и выявив сведения о Грузии, ученый издал их с грузинским переводом и комментариями. Он же опубликовал объемистый том грузинско-персидских двуязычных документов и три сборника персидских указов.

В богатом научном наследии В. С. Путуридзе большое место занимают неизданные труды. После его смерти Комиссия по публикации иностранных источников о Грузии издала в двух книгах сведения о Грузии видных историков сефевидской эпохи Хасан-бека Румлу и Искендер-бека Туркемана (Мунши).

Публикацию персидских документов тбилисских хранилищ В. С. Путуридзе намеревался осуществить в нескольких книгах. В первую книгу, рассчитанную на несколько выпусков, должны были войти указы иранских шахов от шаха Тахмасба I до Фатх Али-шаха Каджара. В вышедших уже трех выпусках (1961, 1962, 1965 гг.) опубликованы фирманы и хокмы сефевидских шахов.

В настоящем, четвертом выпуске первой книги, подготовку которого к публикации ученый не успел, печатаются фирманы афшарских шахов — Надира и Ибрахима. Материал сборника, хранящийся в архиве В. С. Путуридзе, подготовил к изданию его ученик А. С. Чейшвили. Он же снабдил документы археографическим описанием и указателями. В уточнении некоторых неясных мест персидского текста приняли участие проф. Д. Ш. Гиунашвили и доц. М. М. Фатеми.

Р. К. Кикнадзе.

წინასიტყვაობა

„სპარსული ისტორიული საბუთების“ მეოთხე ნაკვეთში ვაქვეყნებთ ავშარების (ნადირ-შაჰისა და იბრაჰიმ-შაჰის) უირმანებს, რომლებიც ჩვენს სიძველეთსაცავებში — მეცნიერებათა აკადემიის კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინსტიტუტსა და საქართველოს ცენტრალურ საისტორიო არქივშია დაცული. უმეტესობა ამ საბუთებისა XIX საუკუნის დასასრულს ან XX ს-ის დამდეგს გადაწერილი პირებია.

ნადირ-შაჰის ფირმანები ეხება ქართლ-კახეთის მეფეებსა და ნადირ-შაჰს შორის არსებულ პოლიტიკურ ურთიერთობას, საქართველოსა და დაღესტნის ხალხების ბრძოლას დამოუკიდებლობისათვის, ნადირ-შაჰის პოლიტიკას ჩრდილო კავკასიის ცალკე მფლობელების (ყაითაყის უცმის, შამხლის) მიმართ, ინდოეთში ლაშქრობას და სხვა პოლიტიკურ საკითხებს (მათში ჩვენ ვპოულობთ ცნობებს თეიმურაზ II-ისა და ერეკლე II-ის პოლიტიკის შესახებ ნადირ-შაჰის მიმართ და სხვ.).

ჩვენს საბუთებში გვაქვს ყაითაყის უცმის აჰმედ-ხანის სახელზე გაცემული 15 ფირმანი, რომლებშიც შაჰი აღნიშნავს მის (აჰმედ-ხანის) ერთგულებას და მოუწოდებს, კვლავაც ერთგულად ემსახუროს შაჰს. ნადირ-შაჰი განაგრძობს სეფიანი ხელმწიფეების პოლიტიკას ჩრდილო კავკასიის მფლობელთა (უცმის, შამხლის) მიმართ, როცა ცდილობს მათთვის სხვადასხვა წყალობის მიცემით იყოლიოს ისინი თავის ერთგულ ვასალებად და ამით განიმტკიცოს „ზურგი“ ოსმალეთთან მძიმე ომის დროს. № 2 ფირმანით შაჰი ავალებს აჰმედ-ხანს აუწყოს დაღესტნის ხალხს თავისი შაჰად კურთხევის ამბავი, აგრეთვე დაიცვას გზები და იზრუნოს მათზე უსაფრთხო მიმოსვლისათვის. № 5 და სხვა რამდენიმე ფირმანში ურჩი დარუბანდულებისა და სხვა დაღესტნელების დასჯაზეა საუბარი. აჰმედ-ხან უცმი შაჰის ერთგულ ვასალად ჩანს ჩვენი საბუთებით, სურხაი-ხანი კი ურჩი, შფოთის ამტეხ ფეოდალად. შაჰი პირველს ემადლიერება, მეორეს სამაგალითო დასჯით ემუქრება. წიგნში წარმოდგენილ ფირმანებს

ის მნიშვნელობაც აქვთ, რომ მათი საშუალებით შეიძლება შევხვედრეთ ქართული და უცხოური (სპარსული, სომხური) ნაწარმოებებს (პაპუნა ორბელიანის, მეჭღი-ხანის, მოჰამედ ქაზემის, აბრაამ კრეტაცის თხზულებათა) ცნობები ნადირ-შაჰის ისტორიის შესახებ.

სპარსული პალეოგრაფიისა და დიპლომატიკის მხრივ ამ ჩვენს საბუთებში ახალი ცოცხაა. ნადირის ხანაში გრძელდებოდა სეფიანთა ეპოქაში შექმნილი ტრადიციები, ირანის სახელმწიფო-ბიუროკრატიული აპარატისა და სახელმწიფო აქტების ფორმულარი თითქმის ისეთივე რჩებოდა, როგორც სეფიანების დროს იყო. აღსანიშნავია მხოლოდ შემდეგი:

1. ნადირ-შაჰის ფირმანებში უკვე აღარ არის ბეჭდები შიიტური ლოცვითი ფორმულით **بند اش ولايت**, რაც გასაგებია, თუ გავიხსენებთ ნადირის სარწმუნოებრივ პოლიტიკას და მის დამოკიდებულებას შიიზმთან.

2. შესავალი ფორმულა, გარდა სიტყვებისა **فرمان همايون شد** შეიცავს კიდევ გამოთქმას: **الله مآلى شاه عنوان** („მაღალი ღვთის შეწევნით“) და მთელი ფორმულა დაწერილია ერთად მეტად რთულ მონოგრამად, რომელსაც ზოგიერთი მკვლევარი (მ. ხუბუა, ჰერიბერტ ბუსე) თოღრას ეძახის.

3. ნადირ-შაჰის საბუთებში პირველად ვხვდავთ სახელმწიფო ბეჭდად, რომლითაც დამტკიცებულია სახელმწიფო აქტი, „ლომისა და მზის“ („შირ ო ხურშიდ“) გამოსახულებას. ყაჯარების დროს ეს „შირ ო ხურშიდ“ ირანის სახელმწიფო გერბად იქნა შემოღებული.

ენის მხრივ ნადირ-შაჰის ფირმანები დიდად არ განსხვავდება სეფიანების ფირმანებისა და ჰოქმებისაგან, ისინიც შედარებით სადა და მარტივი ენითაა უმრავლეს შემთხვევაში დაწერილი. მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ აქვე, რომ ჩვენს კოლექციებში შემონახული ზოგიერთი პირი ფირმანისა იმდენად დამახინჯებულ ტექსტს შეიცავს, რომ მისი ბოლომდე გაგება შეუძლებელი ხდება. ამის მიზეზია, უნდა ვიფიქროთ, ის რომ ან დედანი ყოფილა დაზიანებული, ან ისეთი გაურკვეველი ხელით ნაწერი, რომ პირის გადმომწერს ვერ ამოუკითხავს და ისე დაუწერია, როგორადაც მოსჩვენებია.

ნადირ-შაჰი მოკლეს 1747 წ. და ირანში მაშინვე ატყდა ბრძოლა ფეოდალებს შორის ძალაუფლებისათვის. მეშვედში შაჰად გამოცხადებული იქნა ნადირის ძმისწული ალი-ყული მირზა, რომელმაც ადილ-შაჰი დაირქვა, მაგრამ ის 1748 წელს ჩამოავდო ტახტიდან

და დააბრმავა მისმა ძმამ იბრაჰიმმა. დიდხანს არც იბრაჰიმს გაუჭ-
ლია ამ ქვეყანაზე, ისიც მალე მოკლეს და მის ნაცვლად ტახტზე ნა-
ღირის შვილისშვილი შაჰროხი დასვეს. სპარსული ისტორიული სა-
ბუთების ჩვენს კოლექციებში დაცულია იბრაჰიმ-შაჰის სამი ფირ-
მანი (ერთი პირი და ორი დედანი), რომელთა შინაარსი რაიმე გან-
საკუთრებულს არ შეიცავს. აქაც გვაქვს აჰმედ-ხანისათვის წყალო-
ბის გაცემის შესახებ ფირმანი (მისი უცმის თანამდებობაზე დამტკი-
ცებასთან ერთად) და მეფე ერეკლე II-ის სახელზე გამოცემული
ფირმანი ამ უკანასკნელის მიერ აბდულა-ბეგის (გიორგის) დამარ-
ცების და თბილისის ციხის აღების შესახებ. მესამე ფირმანი ზაალ
ყაფლანიშვილის თოფანგჩიადასის თანამდებობაზე დანიშვნის შე-
სახებ გვიამბობს.

ყველა საბუთს, როგორც დედანს ისე პირსაც, დართული აქვს
ფოტოსურათი.

ვლ. ფუთურიძე

ПРЕДИСЛОВИЕ

В четвертом выпуске «Персидских исторических документов» публикуются фирманы афшаров (Надир-шаха и Ибрахим-шаха), хранящиеся в Институте рукописей им. К. С. Кекелидзе АН Грузинской ССР и в Центральном государственном историческом архиве Грузии. Большинство этих актов копии, переписанные в конце XIX или начале XX вв.

Фирманы Надир-шаха содержат ценные сведения относительно его политических взаимоотношений с царями Картли-Кахети и отдельными северо-кавказскими владетелями, о борьбе грузинского и дагестанского народов за независимость, о походе шаха в Индию и других политических событиях.

В публикуемых в предлежащем сборнике документах имеются 15 фирманов, выданных на имя Ахмед-хана, уцмий Кайтака, в которых шах, отмечая его преданность, призывает и впредь к верному служению. Продолжая политику сефевидских государей в отношении северо-кавказских владетелей Надир старается посредством различных пожалований держать их в повиновении и таким образом укрепить свой «тыл» в тяжелой борьбе с османами.

Фирманом № 2 шах поручает Ахмед-хану известить дагестанских жителей о его короновании, а также охранять дороги и заботиться о безопасности передвижения по ним. В фирмане № 5 и некоторых других указах речь идет о наказании непокорных дербендцев и остальных дагестанцев. По издаваемым документам Ахмед-хан уцмий предстает как верный вассал шаха, а Сурхай-хан непокорным, мятежным феодалом. Шах изъявляет первому свою благосклонность, а второму грозит наказанием. Публикуемые в книге фирманы ценны еще потому, что благодаря этим документам можно уточнить некоторые сведения о Надир-шахе, содержащиеся в грузинских, персидских и армянских нарративных источниках (сочинениях Папуны Орбеллиани, Мехди-хана, Мухаммеда Казима, Абраама Кретацци).

С точки зрения персидской палеографии и дипломатики издаваемые нами документы не отличаются особым своеобразием. В эпоху Надир-шаха в основном действовали тра-

диции, созданные при Сефевидах. Бюрократический аппарат также как и формуляр государственных актов Ирана оставался таким же, как и во времена сефевидских шахов. Следует отметить лишь некоторые новшества:

1. В фирманах Надир-шаха уже не встречаются печати с шиитской молитвенной формулой — «раб государя святости» (بنده شاه ولایت), что вполне понятно, если учесть религиозную политику Надира и его отношение к шиизму.

2. Вступительная формула помимо слов — «Последовал августейший указ» (فرمان همايون شد) содержит также выражение — لله تعالى شانه عنوان (С помощью всевышнего бога). Вся формула написана в виде очень сложной монограммы, которую некоторые исследователи (Г. Буссе, М. Хубуа) считают «тугрой».

3. В фирманах Надир-шаха впервые на государственной печати, скрепляющей шахский акт, встречается изображение «льва и солнца» («шир о хуршид»), которое во времена Каджаров стало иранским государственным гербом.

По языку фирманы Надир-шаха и Ибрахима не очень отличаются от сефевидских актов. Они в основном также написаны сравнительно простым незатейливым языком. Однако следует отметить, что имеющиеся в нашей коллекции некоторые копии фирманов настолько искажены, что порой невозможно до конца понять текст. Это вероятно объясняется тем обстоятельством, что оригинал документа был поврежден или написан неразборчивым почерком. По-видимому, неискушенный переписчик не сумев точно расшифровать написанное, исказил некоторые места.

В 1747 году Надир-шах был убит, после чего в Иране разгорелась борьба за власть между феодальными группировками. В Мешхеде был провозглашен шахом племянник Надира Али-кули, который назвался Адил-шахом. В 1748 году он был свергнут и ослеплен собственным братом Ибрахимом. Но Ибрахиму тоже недолго пришлось править. Вскоре он также был убит и на престол взшел внук Надира — Шахрух.

В издаваемой нами коллекции персидских документов имеются три фирмана Ибрахим-шаха (два оригинала и одна копия). Среди них есть указ об оказании милости Ахмед-хану (вместе с утверждением его в должности уцмья) и фирман, изданный на имя царя Ираклия II, содержащий сведения о поражении им Георгия (Абдулла-бека) и взятии Тбилисской крепости. Третий фирман Ибрахима касается назначения Зала Капланишвили на должность тофанчагаси.

Несколько фирманов, печатающихся в настоящем сборнике, были изданы М. Хубуа в книге -- «Персидские фирманы и указы Музея Грузии», Тб., 1949. Мы публикуем их с нашей расшифровкой и переводом.

В книге печатаются также фоторепродукции всех издаваемых нами документов как оригиналов, так и копий.

В. С. Путуридзе.

1735 წ. იანვრის 18. ნადირ-შაჰის ფირმანი აღმოსავლეთ
საქართველოს მცხოვრებთაღმი სამარო მზადებისა და
გაფრთხილების შესახებ

لله متعالی شانہ عنوان فرمان عالی شد آنکه سرکردگان و ریش
سفیدان و سرخیلان و تاوآدان و ازناوران طایفه کرجیه ساکن محال
برات ایلی و سیسی اعلی و اوال اعلی و قلعه تخطه و غیره محال اقرب
بوزجلو بتوجه خاطر خطیر عالی مستظهر و مستمال بوده بدانند که چون
عالیجاه اسلمس خان سردار تفلیس و کرجستان عرض نموده بود که
ایشانرا در آن قلاع گذاشته و چون عالیجاه مشار الیه حال دور است
چنانچه امری واقع شود کومک عالیجاه مشار الیه بایشان نمیتواند رسید
مقرر کردید که سپاه ظفر پناه ماموره به بزجلو از احوال ایشان مخبر
بوده اعانتی که لازم بوده باشد از قوه بفعل آورند لهذا مقرر فرمودیم
که سرکردگان و غازیان ماموره به بزجلو آدم نزد ایشان فرستاده آمد
و رفت نموده از احوال یکدیگر مخبر و مطلع و هرگاه اثر و علامتی
از طوایف مخالف پزیرای عرصه ظهور شود موافق شاهیکری و صرفه کار
متوجه و بمرافقات هم بمدافعه قیام نمایند باید ایشان نیز قلاع و محکمه
و سقناقهای خودرا حسب الیواقع مضبوط نموده قراولان آگاه تعیین و
کماکان مخبرکار خود بوده نوعی نمایند که خدانخواستہ علی الغفله چشم
زخمی واقع نشود و در هر مواد قدغن لازم دانسته روز بروز اخبار
تازه و مطالب خودرا عرض نموده در عهده شناسند تحریرا فی ۲۳ شهر
شعبان المعظم سنه ۱۱۴۷

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი საბარა-
თიანოში, საციციანოში, საავალიშვილოში, თახტეს ციხის მიდამოებ-
ში და ბორჩალოს ახლო-მახლო მცხოვრებ მაღალი არსების დიდი
ყურადღებით გაბედნიერებულ და მისივე შემწეობით საწადელს მიღ-
წეულ ქართველ მეთაურთა, უხუცესთა, წინამძღოლთა, თავადთა და
აზნაურთა საყურადღებოდ.

როგორც თბილისისა და საქართველოს მაღალადგილოვანი მართლის ასლამაზ-ხანის მოხსენებიდან ვიცით, თქვენ მაგ ციხეებში, ხატი დატოვებული, მაგრამ, რადგანაც ზემოხსენებული [სარდალი] ამჟამად შორს არის და, რაიმე რომ მოხდეს, ვერ დაგეხმარებათ, საჭიროდ მივიჩნით, რომ ბორჩალოში დაყენებულმა ძლევამოსილმა ლაშქარმა ნიადაგ უწყოდეს თქვენი ამბავი, რათა საჭიროების შემთხვევაში შეძლებისდაგვარად დაგეხმაროთ.

ამიტომ ბორჩალოში მდგომ მეთაურებსა და დაზიებს ვუბრძანებთ, თქვენთან კაცი გამოგზავნონ და მისგლა-მოსვლის საქმე მოაგვარონ, რათა ერთმანეთის ამბავი და ვითარება იცოდეთ და, თუ მაგ მიდამოებში მოწინააღმდეგე ტომების რაიმე კვალი და ნიშანი გამოჩნდა, ფრთხილად და წინდახედულად წახვიდეთ და ერთსულოვნად ეცადოთ, რომ უკუავდოთ მტერი.

საჭიროა, რომ თქვენც წესისამებრ გაამაგროთ საკუთარი ციხეები, ზღუდეები და სიმაგრეები, გამოცდილი მზვერავები გამოჰყოთ და წინანდებურად ფხიზლად და ყურადღებით იყოთ, რათა აღმერთმა ნუ ქნას, რომ უყურადღებობით რაიმე მოულოდნელი ზარალი მოხდეს.

ამ ბრძანების ყველა მუხლი უნდა იცოდეთ, ახალი ამბები და თქვენი საჭიროებანი ნიადაგ მოგვახსენოთ და თქვენს მოვალეობად აღიაროთ [ბრძანების] შესრულება.

დაიწერა 1147 წლის დიდებულ შაბანის 23-ში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, ფონდი Pd, საბ. 109. დედანი. ზომა 40×22 სმ. დაწერილია ნასთალიყნარევი შექასთეთი თეთრ ქაღალდზე. ქვედა მარცხენა კუთხეში აქვს ოთხკუთხა ბეჭედი.

საბუთი დაბეჭდილი იყო მ. ხუბუას წიგნში: „საქართველოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, თბ., 1949. № 32.

1736 წ. თებერვლის 14 — მარტის 13. ნადირ-შაჰის ფირმანი
აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომლითაც შაჰი ატყობინებს მას
მულანში შაჰად კურთხევას და ავალეებს, აუწყოს ეს ამბავი
დალესტნის ხალხს, აგრეთვე დაიცვას გზები და იზრუნოს
უსაფრთხო მიმოსვლაზე

سواد الاصل رقم نادرشاه بسم الله خير الاسماء باسم احمد خان اوسمي

مهر

بسم الله

نکین دولت و دین رفتہ بود چون ازجا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه ایالت و شوکت
پناه حشمت و جلالت و اجلال دستکاه عالیجاه نظاماً الایاله و الشوکه
احمد خان اوسمی قیطاق به شفقت شاهانه و مرحمت خسروانه امیدوار
بوده بدانند که درین اوان فیروز نشان که تمامی اهالی و اعیان و اعظام
کلی ایران و سرکردگان سپاه ظفر نشان از برای خانقی² در مقان حاضر
کردیده بود همگی ایشان متفق الفظ از در عجز و التماس در آمده
استدعا و الحاح نمودند که امور سلطنت و فرمانفرمائی کل ممالک ایرانرا
قبول فرموده متوجه صیانت و محافظت حال رعایا و برابا بوده باشیم و از
آنجا که دلجوئی حال خلائق و عموم اهل ایران پیوسته منظور نظر
آفتاب کستر همایون بوده و میباشد زمام فرمان فرمائی را به کف
کرفتیم و محضر پامهیری در خصوص امر مزبور و

¹ წერილი نظام

² წერილი خانყი

2. ვლ. ფუტურძე

ბრწყინვალეების ძალამ, მაღალადგილოვანმა, ძლიერებითა და მოსწონებით მულობით მოსიღმა ყაითაყის უცმომ აჰმედ-ხანმა, დაიმედებულსა ხელმწიფური ღმობიერებითა და მეფური მოწყალებით, უწყოდეს, რომ იმ ძლევათსილ ჟამს, როდესაც დიდი და პატარა, მთელი ირანის დიდებულები და გამარჯვებისნიშნისანი ლაშქრის მეთაურები მულანში შეიკრიბნენ სათათბიროდ, ყველა ერთხმად მორჩილად შეგვედრა და შეგვეხვეწა, რომ ირანის მთელი სახელმწიფოს მბრძანებლობისა და მმართველობის საქმეების გაძლოლაზე დავთანხმებულიყავი და ქვეშევრდომთა და ყველას დაცვა და მფარველობა მეკისრა. რადგანაც ირანის ხალხის დამშვიდება მუდამ იყო და არის მზის სხივთა მფრქვეველი უზენაესის თვალთახედვის არე, ამიტომ მმართველობის სადავეები ჩემს ძლევათსილ ხელში ავიღე. დაიწერა და უწმინდეს სარქარში გამოიგზავნა ბეჭედდასმული ოქმი ხსენებულ საქმეზე და იმაზე, რომ ამის შემდეგ ჩვენში გავავრცელებ ჯათარიანთა ჰანიფიტურ რელიგიას, რომელიც სუნიტებისა და [სხვა] ჯამათის სარწმუნოებაა და მოვსპობ უგუნურებას, რათა ამის შემდეგ არავინ გადაუხვიოს [ამ რჯულს]. ვინც ამას უარყოფს, სიკვდილით დაისჯება.

ხუთშაბათს, ამ თვის 24-ს, მოხდა ბედნიერი ხელდასხმა, ხუტბათქვა უზენაესის სახელზე და ფული გავრცელდა. რადგან ის მაღალადგილოვანი (აჰმედ-ხან უცმი) ამ ზეცისკარვიანი ოჯახის ერთგულთა და კეთილისმსურველთა რიგს ეკუთვნის, ამიტომ მისდამი დიდი პატივისცემის გამო ამ სასიხარულო ამბის დაწერა ვბრძანეთ. საჭიროა, რომ ამ ბედნიერების მაცნე ანგელოზის ამბავი მთელი დაღესტნის დიდსა და მცირეს გაავებინოს და ყველა დაამედოს ხელმწიფური წყალობით. რადგან მანდედან ყოველდღე დადის საეჭვო ხალხი რუსეთის მიდამოებში და შემდეგ იმ საზღვრებიდან ხშირად მოდიან მაღალ ბანაკში, საჭიროა, რომ ყველანი ყურადღებით იყვნენ და მტკიცედ დაიმახსოვრონ, რომ გზისა და შარის მცველებს არაფერი დაუმალონ, რათა ნაძირალებმა და მაწანწალებმა ხალხს ზიანი არ მიაყენონ და ყველამ მშვიდად იმოგზაუროს.

ეს საპატიო რაყამი სიდიადისა და სიძლიერის საფარველს, მოწესრიგებულსა და ბრწყინვალე მოჰამედ მორად-სულთანს, დარუბანდის მმართველს გავუგზავნეთ, რათა იმ მაღალადგილოვანისათვის (აჰმედ-ხან უცმისათვის) გაეგზავნა. საჭიროა, რომ ყოველდღიურად შეგვატყობინოთ ახალი ამბები, მოთხოვნები და საჭიროებანი, რომ-

ლუბიც გაქვთ, მოგეახსენოთ და დახმარების იმედი იქონიეთ
ბრძანების შესრულება] თავიანთ მოვალეობად აღიარონ.

დაიწერა 1148 წლის შავალის თვეში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 66, პირი, ზომა 35×22 სმ. და-
წერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

1736 წ. მარტის 12. ნადირ-შაჰის ფირმანი ყაითაყის უცმის აჰმედ-ხანისადმი, რომლითაც უკანასკნელს ებრძანება მიაცილოს რუსეთის ხელმწიფის კარზე ჩაფრად გაგზავნილი მეჭრალი-ბეგი ხასფულად-ხან შამხალამდე და შემდეგ რუსეთის საზღვრებამდე

سواد الاصل از نادر شاه من عنوان الكتاب باسم احمدخان هو

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله

نکین دولت و دین رفته بود چون ازجا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

فرمان همايون شد آنکه عاليجاه رفيع الشان احمد خان اوسمی قیطاق بشفقت شاهانه سرافراز کشته بدانند که درینولا رفعت و معالی¹ پناه عمدة الاعاظم مهر علی بيك داغستانی را بعنوان چاپار ایلچیکری روانه دربار پادشاه والجاه خورشید کلاه روسیه نمودیم بعد از ورود بانحدود چند نفر سواره بدرقه که ضرور است بهمراه مشارالیه نماید تا که نزد عاليجاه عمدة الولاية الکرام خاص فولاد خان شمخال رسانیده و باتفاق آدم شمخال تا ابتدا سامان مملکت روس رسانیده معاودت نمایند مطالبی که داشته باشد عرض و در عهده شناسند تحریرا فی ۲۷ شهر شوال المکرم سنه ۱۱۴۸

ნადირ-შაჰის დედნის პირი

აჰმედ-ხანის სახელზე

ის (ღმერთი)

სახელითა ღვთისათა მოწყალისა და შემწყნარებლისა

¹ წერია معانی

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჭდის თვალის რაღვრად
ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,

ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მაღალადგილოვანმა, ამალღებულმა და ხელმწიფური წყალობით განდიდებულმა ყაითაყის უცმომ აჰმედ-ხანმა უნდა უწყოდეს შემდეგი:

ამჟამად სიდიადისა და სიმალის საფარველი, მაღალადგილოვანი მეჰრალი-ბეგ დაღესტნელი ჩაფრად და საელჩოდ გავგზავნეთ რუსეთის მაღალადგილოვანი, მზისქუდიანი ხელმწიფის კარზე. როცა მაგ საზღვრებში შემოვა, რამდენიმე ცხენოსანი, რამდენიც საჭირო იქნება, გააყოლეთ ხსენებულს გამცილებლად. ვიდრე იგი მაღალადგილოვან, დიდებულ და კეთილშობილ ხასფულად-ხან შამხალამდე, და შემდგომ შამხალის კაცის თანხლებით რუსეთის სახელმწიფოს საზღვრებამდე არ მივა, უკან არ დაბრუნდნენ. რაც კი საჭირო იქნება, მოგვახსენეთ და მოვალეობად სცანით [ამ ბრძანების შესრულება].

დაიწერა 1148 წლის კეთილშობილი შავალის თვის 27-ში.

ცსსა, ფონდი 1452, საბ. 65, პირი, ზომა 35x22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

1736 წ. მარტის 14 — აპრილის 12. ნადირ-შაჰის ფირმანი ყაითაყის
 უცმის აჰმედ-ხანის სახელზე, რომლითაც შაჰი ატყობინებს მას, რომ
 მიიღო მისი არჯა-მოხსენება, დარწმუნებულია მისი და დარუბან-
 დის მმართველის ერთგულებაში და ავალებს მათ დაიცვან გზებზე
 ვაჭრებისა და სხვა მგზავრების უსაფრთხოება

سواد الاصل نادرشاه بسم آله الرحمن الرحيم باسم احمدخان اوسمی
 مهر

نكین دولت و دین رفته بود چون ازجا
 بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه ایالت و شوکت پناه
 جلالت دستگاه نظاما الایاله احمد خان اوسمی قیطاق بشفقت شاهانه سرافراز
 کشته بدانند که عریضه که درین وقت قلمی و مصحوب جانفولاد درگاه
 معلی نموده بود بنظر اقدس رسید اخلاص و یکجتهتی آنعالیجاه بر نواب
 همایون ما ظاهر و معلوم است و کمال شفقت به آن عالیجاه داریم و
 آنچه صلاح حال او دانسته ایم به عمل آورده و میاوریم و حاکم
 دربند وارد آن صوب شده در هر حالت ولایت دربند و قیطاق و
 داغستان بنواب همایون ما تعلق دارد و آن عالیجاه نیز مخلص و دولتخواه
 این آستان است میباید که در آن حدود آنچه لازمه حسن سلوک است با تجار
 و مترددین و اهالی قرب جوار به عمل آورده نوعی نماید که احدی
 خلاف حساب و زیادتى واقع نشود و لوازم اخلاص و نیکو خدمتى در
 هرباب بتقدیم رسانیده خودرا معاف ندارد درین وقت جانفولادرا مرخص
 و روانه فرمودیم اینکه عرض کرده بود که در تدارک پیشکش است
 نواب همایون ما تمامی مال آنعالیجاهارا از خود میدانیم احتیاج به پیشکش
 نیست پیشکش که فرستاده بود بنظر افتاب اثر رسید همیشه حاجات و مدعیات
 خودرا از روی امیدواری عرض نموده بهمه جهة مستظهر باشد و در
 عهده شناسند تحریرا فی شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۱۴۸

სახელითა ღვთისათა, მოწყალისა და
შემწყნარებლისა

ბეჭედი

სახელმწიფოს და სარწმუნოების ბეჭდის თვალი რადგან
ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახით გაამავრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მმართველობისა და დიდების საფარველმა, ბრწყინვალეების ძალამ, მორჭმულმა აჰმედ-ხანმა, ყაითაყის უცმომ, განდიდებულმა ხელმწიფური პატივისცემით, უწყოდეს, რომ არზამ, რომელიც ამ ხანებში დაიწერა და ჯანფულადის ხელით დიად, სასახლეში გამოიგზავნა, მიადწია წმინდა მშერას. ჩვენთვის, უზენაესი ხელმწიფისათვის, აშკარა და ცნობილია იმ მაღალადგილოვანის ერთგულება და გულწრფელობა, მისდამი სრული პატივისცემით ვართ განმსჭვალული და, რაც მისი საქმისათვის საჭიროდ და სასარგებლოდ მიგვაჩნდა, ყოველთვის ვაკეთებდით და კვლავაც ვაკეთებთ.

ჩვენთან მოვიდა დარუბანდის მმართველი, რომელიც დარუბანდის, ყაითაყისა და დაღესტნის ვილაიეთების ყველა საქმეს დიდებული და უზენაესი ხელმწიფისაგან დამოკიდებულად მიიჩნევს და ის მაღალადგილოვანიც ამ ზღურბლის ერთგული და კეთილის მსურველია. საჭიროა, რომ მაგ მიდამოებში რაც კი კეთილად სამსახურს შეეფერება ვაჭრების, მოგზაურებისა და ახლო მეზობლების მიმართ, ისე გაატაროთ და იმგვარად მოიქცეთ, რომ არაფერი მოხდეს ზედმეტი და კანონის საწინააღმდეგო. ისინი ყოველთვის ერთგულად და კეთილად უნდა გვემსახურობდნენ ყველა საქმეში და თავი არა სცნონ განთავისუფლებულად [ამ მოვალეობისაგან]. ამჟამად ჯანფულადი გავათავისუფლეთ და წასვლა ვუბრძანეთ, რადგან მოგვახსენა, ფეშქაშის მზადებაში ვარო. ჩვენი უზენაესი ხელმწიფე იმ მაღალადგილოვანის მთელ ქონებას თავის საკუთრებად თვლის და ფეშქაშის მიღება საჭიროდ არ მიაჩნია. ის ფეშქაში, რომელიც გამოგზავნეთ, უკვე მიიღო მზისდარმა [ხელმწიფემ].

თქვენი საპირობებანი და თხოვნები ყოველთვის მოგვაცხენეთ და
 იმედი გქონდეთ, რომ დაგეხმარებით. საკუთარ მოვალეობად მიიჩნ
 ნით [ამ ბრძანების შესრულება].

დაიწერა 1148 წლის ზი-ყადე ალ-ჰარამის თვეში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 67. პირი. ზომა 35X22 სმ.
 გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით

1736 წ. ოქტომბრის 24. ნადირ-შაჰის ფირმანი ყაითაყის უცმის აჰმედ-
ხანის სახელზე აჯანყებულთა დარუბანდელეების დასჯის შესახებ

سواد الاصل من عنوان الكتاب باسم اوسمی احمد خان قیطاق
بسم الله

نکین دولت [و] دین رفته بود چون ازجا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

فرمان همایون شد آنکه عالیجاه احمد خان اوسمی قیطاق بشفقت شاهانه سرافراز کشته بدانند که قبل ازین که مقدمه مهدی خان و مردم دربند بعرض اقدس رسید نایره غضب دوزخ لهیب خدیوانه انتهاب یافته امر به تنبیه خاص و عام آنطایفه و اینمراتب را بانعالیجاه نیز اعلام و مقرر فرموده بودیم که پیرامون امور ایشان نکشته راه آمیزش را بان جماعت مسدود نماید و درین وقت که محمد صالح بیگ ایشک آقاسی باشی و فرهاد بیگ برادر خورشید بیگ دربندی وارد درگاه معلی و عریضه آن جماعت را بنظر اقدس رسانیدند معلوم شد که اکثر آنطایفه بی تقصیر بودند و چند نفری که منشأ شرارت بوده اند گرفته دستگیر و جمعی فرار بوده اند

چون تر و خشک را باتش یکدیگر سوختن منافی مروت خسروانه بود لهذا کس برای آوردن محبوسین روانه فرمودیم چون بر مضمون رقم اشرف مطلع گردد از فراریان آنجماعت هرکس که نزد آن عالیجاه آمده باشد یا من بعد بیاید گرفته مقید ساخته نزد ایالت پناه نظامان الایاله حسین علی خان حاکم قبه و قلهان ارسال دارد که مشار الیه روانه خدمت اقدس نماید و در هرباب سر رشته اخلاص و دولتخواهی را دست نداده بعد از ورود عالیجاه سردار خان بیگاریکی شیروان لوازم یکجهتی و یکرنگی حسب الصلاح عالیجاه مشارالیه بتقدیم رسانیده مطالب و مدغیاتی که داشته باشد از روی امیدواری عرضه داشت پایه سریر اعلی نماید و در عهده شناسد تحریرا ۱۸ شهر جمادی الثانی سنه ۱۱۴۹

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჭდის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახით გამავრა ღმერთმა.

გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ ხელმწიფური წყა-
ლობით ამალღებულმა ყაითაყის მაღალადგილოვანმა უცმim აჰმედ-
ხანმა უწყოდეს შემდეგი:

ამას წინათ, როცა მეჰდი-ხანისა და დარუბანდის ხალხის ამბავი
უწმინდესს მოახსენეს, მისი რისხვის ალი ჯოჯოხეთის ცეცხლის მსგავ-
სად აბრიალდა და იმ ტომის დიდისა და მცირის დასჯა ბრძანა.
ამის შესახებ იმ მაღალადგილოვანს (აჰმედ-ხანს) ეცნობა და ვბრძა-
ნეთ, რომ იმათ (აჯანყებულთა) საქმეში არ უნდა ჩარეულიყო და იმ
ხალხთან ურთიერთობის კარი დაეხშო. ამ დროს მაღალ კარზე მო-
ვიდნენ მოჰამედ სალეჰ-ბეგ ეშიკალასიბაში და ხორშიდ-ბეგ დარუ-
ბანდელის ძმა ფარჰად-ბეგი და უწმინდესის მხერას დარუბანდე-
ლების არზა წარუდგინეს. ცნობილი გახდა, რომ იმ ტომის უმეტე-
სობა უდანაშაულო იყო. რამდენიმე კაცი, ვინც აჯანყება წამოიწყო,
შეპყრობილია, ნაწილი კი გაიქცა. რადგან ხმელისა და ნედლის
ცეცხლში ერთნაირად დაწვა არ სჩვევია დიდსულოვან ხელმწიფეს,
ამიტომ დაპატიმრებულთა მოსაყვანად კაცის გაგზავნა ვბრძანეთ.

როცა [აჰმედ-ხანი] ამ საპატიო წერილის შინაარსს გაიცნობს,
თუკი იმ კრებულებიდან (აჯანყებულებიდან) ვინმე გაქცეული მაღალ-
ადგილოვანთან (აჰმედ-ხანთან) არის მისული ან ამის შემდეგ მივა,
დაიჭიროს, შებორკოს და ძალაუფლებისა და სიდიადის საფარველ-
თან, მორკმულ ჰოსეინ ალი-ხანთან — ყუბისა და ყილჰანის მმარ-
თველთან — გაგზავნოს, რათა ხსენებულმა უწმინდესთან გამოგზავ-
ნოს ისინი. [აჰმედ-ხანმა] ყველა საქმეში გულწრფელობისა და ერთ-
გულების ძაფი არ გაუშვას ხელიდან და შირვანის ბეგლარბეგის, მა-
ღალადგილოვანი სარდარ-ხანის მოსვლის შემდეგ, აუცილებელი მე-
გობრობითა და თანხმობით მოეპყრან ხსენებულ მაღალადგილოვანს.
თავიანთი საჭიროებანი და მოთხოვნები, რაც კი ექნებათ, მოახსენონ

მალალი ტახტის საფეხურს და იმედი ჰქონდეთ შესრულებისა [სმ]
ბრძანების შესრულება] თავიანთ მოვალეობად მიიჩნიონ. საქართველოს
მინისტროსთვის
დაიწერა 1149 წლის ჯომადი ოს-სანის თვის 18-ში.

ცსსა, ფონდი 1452, საბ. 68. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია
თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით. გადმოტანი-
ლია ბეჭდის წარწერები: **أهل بيت نبى محمد ، عبد مؤمن**

1788 წ. თებერვლის 4. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე. სურხაი-ბეგს ებრძანა, რომ დაიჭიროს თავისი ვაჟი და შფოთის ამტეხი სხვა ყუმუხნები და გამოგზავნოს შაჰის კარზე. შაჰი ემუქრება აჯანყებულ დაღესტნელებს ისეთი სასჯელით, რომელიც გაკვეთილი და ჭკუის სასწავლებელი იქნება ყველა ქვეყნის ურჩებისა და შფოთის ამტეხებისათვის

سواد الاصل رقم نادرشاه باسم احمد خان اسمی

بسم اله الرحمن الرحيم

سجع مهر

بسم اله

تكين دولت و دين رفته بود چون ازجا

بنام نادر ايران قرار داد خدا

لله متعالی شاهه عنوان فرمان همایون شد آنکه عالیجاه احمد خان اوسمی فیطاقی به شفقت بینهایت شاهانه سرافراز گشته بدانند که عریضه که درینولا از راه اخلاص و هم اتفاق کردیدن باعالیجاه خاصفولاد خان شمخال و حرکات ناهنجار از سرخای بیك ظاهر شدن و سایر مواد قلمی و انفاذ نموده بود بنظر اقدس رسید بهمراه عالیجاه شمخال که متحد و یکجهت شده اند بسریا خوب است فراخور بالقوة و آنچه از پیش ایشان میروید در مراسم خدمتگذاری سعی نموده حسن اخلاص و خدمتگذاری خود را بیشتر از پیشتر بظهور رسانند درینولا رقم علیجده به سرخای بیك صادر شد عرض کرده بود که ولد او و اشرار قمقی بدون رخصت او مرتکب این حرکات شده اند مقرر فرمودیم که اگر سخن او بصدق مقرون بوده باشد باتفاق مردم قمق پسر خود و اشرار را دست گیر و روانه دربار عرش اقتدار نماید چنانچه مسامحه ورزد نواب همایون ما به بدرقه کی خالق بیهمتا با عساکر زیاده از حد و شمار کاصحاب دین نصرت قرین عازم داغستان اشرار و متمردین و سرکشان را بعنایت ایند متعال بنوعی

و فرمائیم کہ عبرت جمع اشرار و سرکشان ایلات و اهالی
هر بلاد بوده باشد و درین باب قدغن دانسته و در عهده شناسند تحریر
فی ۱۴ شهر شوال الحرم سنه ۱۱۵۰

ნადირ-შაჰის რაყამის პირი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე

სახელითა ღვთისათა მოწყალისა და
შემწყნარებლისა

ბექდის წარწერა ლექსად

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბექდის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახით გაამაგრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი, რათა ხელმწიფის უზომო პატივისცემით განდიდებულმა მაღალადგილოვანმა ყაითაყის უცმამ აჰმედ-ხანმა უწყოდეს, რომ უწმინდესობის მზერას მოაღწია წერილმა, რომლითაც იგი გვატყობინებს თავის შეთანხმებასა და დაამხანაგებას მაღალადგილოვან ხასფულად-ხან შამხალთან და იმას, რომ სურხაი-ბეგმა შეუფერებელი საქციელი ჩაიდინა და აგრეთვე სხვა ამბებს. ძალიან კარგია, რომ მაღალადგილოვან შამხალთან ერთსულოვნება და თანხმობა აქვს. რამდენადაც შეუძლიათ და როგორც მოახერხებენ ეცადნენ სამსახურის წესები შეასრულონ და თავიანთი ერთგულება და გულმოდგინება წინანდელზე მეტად გამოიჩინონ.

ამჟამად გამოვიდა საგანგებო რაყამი სურხაი-ბეგის სახელზე. მან აღრე მოგვახსენა. ჩემმა შვილმა და ყუმუხეთის აჯანყებულებმა ჩემი ნებართვის გარეშე ჩაიდინეს ეს ცოდვაო. ვუბრძანეთ, თუ გულწრფელად ამბობ მაგას, შენი შვილი და ყუმუხი აჯანყებულები შეიპყარ და ცის სფეროსავით მაღალ სასახლეში გამოგზავნე. და, თუ დააგვიანებ, ჩვენი უზენაესი ბატონი, უებრო შემოქმედის თანხლებითა და რჯულის მოყვარულ უთვალავი ძღვეამოსილი ჯარით, წამოვა და აჯანყებულებს, ურჩებსა და თავგამზიდაეებს დიადო ღმრთის დახმარებით ისე დასჯის, რომ ყველა მხარის აჯანყებული ხალხისა და ელის მაგალითად იქცნენ. ამის შესახებ გამოცემული

ბრძანება იცოდნენ და თავიანთ ვალდებულებად მიიჩნიონ [მეცნიერული
შესრულება].

დაიწერა 1150 წლის შავალ ალ-ჰარამის 14-ში.

ცსსა, ფონდი 1452, სპ. 70. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადა-
წერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

1788 წ. მარტის 22 — აპრილის 20. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომ სურხაი-ბეგ ლეკის შვილი მორთაზა-ალი, რომელიც მამის ნების გარეშე თავს დასხმია შაჰს, მამამ დაიჭიროს და შაჰის კარზე გამოგზავნოს

سواد الاصل از نادر شاه من عنوان الكتاب باسم اوسمی احمد خان

بسم الله الرحمن الرحيم

مهر

نکین دولت و دین رفته بود چون از جا

بنام نادر ایران قرار داد خدا

فرمان همایون شد آنکه ایالت و شوکت پناه و حشمت و جلالت دستگاه عالیجاه نظاماً احمدخان اسمی بشفقت شاهانه سرافراز کشته بداند که در حیني که موکب همایون بتسخیر قندهار اشتغال داشت مرتضی علی ولد سرخای بیك لژکی باجمعی از اشرار او وارد قموق متفق و فرصت جستہ برسرسکی آمده بودند و سرخای بیك بحاکم قبه نوشته بود که این حرکت بدون اطلاع و رضای او از ولد او سر زده و اورا خبری و

اثری و تقصیری نیست توأب همایون ما نیز مجملًا مقرر فرمودیم که مرتضی علی ولد خودرا گرفته روانه درگاه معلی نماید تا صدق و کذب ادعای او ظاهر شود و در اینوقت عمده الاشباه و الاعیان حسن بیك قایتاغ را بمحصلی تعیین و روانه و ارقام موکبه سرخای بیك و اهالی قموق در اینخصوص مرقوم فرمودیم چون آنعالیجاه هر دو مخلص و دولتخواه این درگاه سپهر تمثالند مقرر فرمودیم که عالیجاه شمشال آمده آن ایالت و شوکت پناهرا دیده بمصلحت یکدیگر هر کدام یکنفر خویش بامعتمد خود را بدر بند فرستاده حسن بیك را از در بند نزد خود آورده ارقام مطاع را مصحوب آدم خود سرخای بیك ارسال و حقیقت حال را با او اعلام نمایند هرگاه مومی الیه ولد خودرا گرفته نزد حسن بیك روانه درگاه معلی شده اهتمام نماید که انشاء الله تعالی در حوالی مشهد مقدس باردوی ظفر قرین که از فتح و تسخیر قندهار فراغ حاصل نموده معاودت می نماید

در چنانچه در فرستادن او بهانه اورا کوتاهی کند حسن بيك بدريند رفته توقف و چگونگی را بزودی عرض و آن عالیجاهان نیز عريضه نوشته خودرا عرضه داشت پایه سرير اعلا نمايند انشاء اله تعالى نوعی تدارك تنبيه و استیصال آنطایفه بعمل آید که اثری از خاک قموق در داغستان باقی نمانند و عنایت شاهانه را شامل حال خود دانسته حاجات و ملتسمات خودرا از روی امیدواری عرض نماید و در عهده دانند تحریرا [فی] شهر ذی الحجه سنه ۱۱۵۰

ნადირ-შაჰის დედნის პირი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე

სახელითა ღვთისათა, მოწყალისა და შემწყნარებლისა

ბეჰელი

სახელმწიფოსა და ბეჰდის თვალი რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან, ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მმართველობისა და ძღაერების საფარველმა, ბრწყინვალეებისა და დიდებულების ძალამ, ხელმწიფური წყალობით განდიდებულმა აჰმედ-ხან უცმომ უწყოდეს შემდეგი:

იმ დროს, როდესაც უზენაესის ამაღლა ყანდაჰარს იპყრობდა, სურხაი-ბეგ ლეზგის შვილი მორთაზა-ალი თავისი მეამბოხეების ერთ ჯგუფთან ერთად გაერთიანებულ ყუმუხეთში შევიდა და, როცა დრო იხელთა, შაქს დაესხა თავს. სურხაი-ბეგს ყუბის მმართველისათვის მიუწერია, ჩემმა შვილმა ამ საქმეზე არაფერი შემატყობინა და არც ჩემი თანხმობა ჰქონდაო. მე არც არაფერი ვიცოდი ამაზე და არც ბრალი მიმიძღვის რამეშიო. ჩვენმა უზენაესმა ბატონმაც გადაჭრით უბრძანა, რომ თავისი შვილი მორთაზა-ალი დაეჭირა და მაღალ სასახლეში გამოეგზავნა, რათა მისი სიტყვების სიმართლე და სიცრუე გამორკვეულიყო. ამჟამად მსგავსთა და დიდებულთა შორის გამორჩეული ჰასან-ბეგ ყაითაყელი მოქასელად დაენიშნეთ, გამოვუშვით და ამის შესახებ წერილები მივწერეთ სურხაი-ბეგსა და ყუმუხეთის მოსახლეობას. რადგან ის მაღალადგილოვანი (აჰმედ-ხან უცმი) და მაღალადგილოვანი შამხალი ამ ცის თალისდარი სასახლის ერთ-

გულნი და კეთილის მსურველნი არიან, დავადგინეთ, რომ მაღალ-
ადგილოვანი შამხალი წავიდეს და ის მმართველობისა და საფარველი (აჰმედ-ხანი) ინახულოს. შემდეგ ორივემ მოითათბირონ,
თითო თავისიანი კაცი თავიანთი სახელით დარუბანდში გაგზავნონ,
ჰასან-ბეგი თავისთან მოიყვანონ, შესასრულებლად სავალდებულო
რაცამი გაუგზავნონ სურხაი-ბეგს თავიანთი კაცის ხელით და საქმის
ნამდვილი მდგომარეობა აცნობონ მას. თუ ხსენებული თავის შვილს
დაიჭერს და ჰასან-ბეგთან გაგზავნის, ჰასან-ბეგი მას მაღალ სასახლე-
ში წამოიყვანს და ეცდება, თუ მაღალი ღმერთი ინებებს, ჩაიყვანოს
წმინდა მეშჰედის სანახებში, სადაც ყანდაჰარის დაპყრობითა და
გამარჯვებით შევებული ძლევამოსილი ბანაკი ბრუნდება. თუ შის
გამოგზავნაში დაუდევრობას გამოიჩენს [სურხაი-ბეგი], ჰასან-ბეგი
დარუბანდში წავიდეს, იქ დაიცადოს და ვითარება სასწრაფოდ შე-
გვატყობინოს. იმ მაღალადგილოვნებმაც მოხსენება დაწერონ და მა-
ღალი ტახტის ფეხს წარმოუდგინონ. თუ მაღალი ღმერთის ნება
იქნება, იმ ტომის ხალხი ისე დაისჯება და განადგურდება, რომ და-
ღესტანში ყუმუხეთის მიწის კვალიც აღარ დარჩეს.

თქვენი თხოვნები მოგვახსენეთ და ხელმწიფური დახმარების
იმედი გქონდეთ.

დაიწერა 1150 წლის ზი-ლ-ჰიჯჯეს თვეში.

ცსსა, ფონდი 1452. საბ. 69. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადა-
წერილია თეთრ ქაღალდზე ნასთალიყნარევი შექასთეთი.

გადმოტანილია ბექდის წარწერები: محبت اهلبيت نبی

مهدی ، عبد مؤمن

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ, რადგანაც უწმინდესი და უსპეტაკესი [ხელმწიფე] მუღამ ფიქრობს, ყოველი ერთგული მონა და გულწრფელი მსახურა, რომელიც კეთილმსახურებასა და თავდადებას გამოამჟღავნებს სამსახურში, გამოაჩინოს მისი თანატოლებიდან და აამაღლოს, ამიტომ შაჰური უსახლვრო წყალობის [საგანძურადან] მივაგეთ მცირეოდენი წყალობა სიდიადისა და ბრწყინვალეების თავშესაფარს, მსგავსთა და თანატოლთა შორის გამორჩეულს ქაიხოსრო-ბეგ ბარათაშვილს იმით, რომ ცხენის წლის ათთვეობის დასაწყისიდან ვუბოძეთ ქართლის საქართველოს დივანბეგის თანამდებობა და ხსენებული სამსახურის საზღაურად დავუნიშნეთ ასი თავრიზული თუმანი, რომელიც ყოველ წელიწადს უნდა აიღოს ხსენებული ოლქის მოხელეებისაგან. თავისი ძველი თანამდებობა, როგორც წესი და რიგია, ისე ჩააბაროს ორ მოადგილეს, თვითონ კი მაღალადგილოვან, დიდებულ ამირთ-ამირთან, ხსენებული მხარის ბეგლარბეგთან იყოს და სამსახურში ისეთი მუყაითობა და მონდომება გამოიჩინოს, რომ მზისდარმა [ხელმწიფემ] გაიგოს. მან ერთი წუთითაც არ უნდა გადაუხვიოს გულწრფელობისა და კეთილმსახურების გზას. რაც შეეხება სავარის, ფეშქაშს, ჯარიმებს, ეჭდასს და სხვა [გადასახადებს], მოავგაროს მათი საქმე, რათა ხსენებული ქვეყნის ვაქილის, ვაზირის, მრჩევლისა და ამილები კუთვნილი დინარები გადახდილ იქნეს და გატარდეს დივანის სარქარში, რომ არც ერთი დინარი არ დაიკარგოს. დიდებულმა ამირთ-ამირმა ბეგლარბეგმა, ვაქილმა, ვაზირმა, მრჩევლმა, უხუცესებმა, ღვთისმეტყველებმა და სამხედრო მეთაურებმა აღნიშნული ქვეყნისა ეს თანატოლთა შორის რჩეული უნდა იცნონ იქაურობის დივანბეგად და ხსენებული საქმიანობამისდამი განკუთვნილად. უმაღლესი დივანის კეთილშობილმა დიდებულმა მუსტოფეებმა ეს წყალობის რაყამი მუდმივ დავთრებში გაატარონ და მისი კუთვნილი ჯამაგირი ხელნაწერის საფუძველზე ხსენებული ოლქის მოხელეების შესანახი ხარჯების ნაწილში გაატარონ. ამ ბრძანების შესრულება თავიანთ მოვალეობად მიიჩნიონ.

დაიწერა 1151 წლის მოჰარამ ალ-ჰარამის თვეში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, ფონდი Pd, საბ. 26. დედან
ზომა 41×20 სმ. გადაწერილია ნასთალიყნარევი შექასთეთი
თეთრ ქალაღზე, ტექსტის თავზე დასმულია ნადარ-შაჰის
გუმბათიანი ბეჭედი წარწერით:

بسم الله

نکین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

ზურგზე დასმული აქვს ექვსი ოთხკუთხა და ერთი ოვა-
ლური ბეჭედი.

საბუთი გამოცემულია მ. ხუბუას წიგნში „საქართვე-
ლოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, № 37.

1788 წ. დეკემბრის 26. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უტუმის სა-
ხელზე იმის შესახებ, რომ თვით შაჰი გაილაშქრებს ურიცხვი ჯარით
დაღესტანზე და სასტიკად დასჯის ურჩებსა და ორგულეებს

سواد من الاصل رقم نادر شاه باسم اوسمی احمد خان اوسمی

بسم اله خیر الاسماء

مهر

بسم اله

نکین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه عالیجاه احمد
خان اوسمی به شفقت شاهانه سرافراز کشته بداند که عریضه ازینولا
در خصوص ورود عمده الاعیان حسن بیک قیطاق و باتفاق
عالیجاه شمخال حاجیان و ریشسفیدان و کدخدایان و اهالی و
اعیان را طلبیده بعد از زیارت رقم قدر توأم رقم سرخای و اهالی قموق
را بصحابت چند نفر معتبر خود و عالیجاه شمخال فرستادن و آنها
بمعاذیر و حيله وری جواب دادن و سایر مواد قلمی و انفاذ نموده بود
بنظر آفتاب اثر رسیده حسن اخلاص خدمت آن عالیجاه معلوم رای جهان
آرای اقدس گردیده بعد از رسیدن خبر جار و تله ارقام علیحده به
آن عالیجاه شمخال و سرخای مرقوم شده بزیارت سرافراز خواهد شد
اینمغنی ظاهر است که خدمات مقرر از پیش ایشان نخواهد رفت در
هر باب اتمام حجت به نهج فرمایش خواهد نمود و اصل منظور نواب
همایون ما این بود که مردم داغستان نیز بدستور ایلات و اهالی مملکت
ایران که از سررشته و ضابطه بیرون رفته بودند و الحال بهریک بنای
گذشته سر خدمت می نمایند بناء درستی هم بکار ایشان گذاشته شود که
به دستور خدمت نمایند و درین دو نوبت که موکب همایون وارد آنجا
شده و در باب تاه‌دیب و تنبیه آنها ایستادگی نفرمودیم منظور این بود
نهایت معلوم شده که مردم داغستان مثل حیوان و اعمال ناشایست کریبان

نها شد مستحق و سزاوار تنبيه و تاذيب عظيم ميباشند بناء عليه نواب همايون
ما خود با عساكر كاصحاب دين زياده از حد عازم داغستان كه انشاء الله تباةي وارد
كرديده و دو سال در آن كوه توقف و تاحد آوار و چركس بتوفيق
الهي جماعت اشرار را بنوعي تنبيه و تاءديب بفرمائيم كه اين نشان تا
انقراض عالم در كوه البرز باقي بماند آنعاليجاه كه داشته باشد روز بروز
عرض و بانجاح مقرون دانسته و در عهده شناسند تحريرا في ۱۴ شهر
رمضان سنه ۱۱۵۱

ნადირ-შაჰის რაყამის დედნის აჰმედ-ხან უცმის სახელზე
პირი

სახელითა ღვთისათა, კეთილსახელებიანისა

ბეჰელი

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჰელის თვალი რადგან
ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ ყაითაყის მაღალადგილოვანმა უცმომ, ხელმწიფური წყალობით ამაღლებულმა უწყოდეს: იმ დიდებულის (აჰმედ-ხანის) გამოგზავნილი წერილი სიდიადის ბურჯის ჰასან-ბეგ ყაითაყელის მოსვლის და მაღალადგილოვანი შამხალის ჰაჯიებით, უხუცესებით, ქვაბუდებით, ხალხითა და დიდებულებით დაბარების თაობაზე და [აგრეთვე] იმის შესახებ, რომ ძლეჴამოსილი რაყამის გაცნობის შემდეგ სურხაისა და ყუმუხეთის ხალხის რაყამი რამდენიმე დიდებულის და მაღალადგილოვანი შამხალის თანხლებით გამოიგზავნა და რომ მათი პასუხი ცბიერებითა და ტყუილებით არის სავსე და სხვა ამბები, რომლებიც დაწერილი და გამოგზავნილი იყო, მზისგვარის მხერამ იხილა. ქვეყნის დამამშვენებელი უწმინდესის აზრისათვის ცნობილი გახდა იმ მაღალადგილოვანის ნამდვილი ერთგულება. ჭარისა და თალას ამბის მოსვლის შემდეგ ცალკე წერილები მიეწერებათ იმ მაღალადგილოვანს, შამხალს და სურხაის და მისი წაკითხვით ამაღლდე-

ბიან. ცხადია, რომ მათგან კეთილი სამსახური არ არის მოსალოდნელი და ყოველ საკითხში დავა ბრძანების საშუალებით უნდა გადაწყდეს. უზენაესის ნამდვილი განზრახვა ის იყო, რომ დაღესტნის ხალხიც, რომელიც გადასახადებს არ იხდის და ახლა აჯანყდა კოდეც, ირანის სახელმწიფოს აჯანყებული და ახლა უკვე დამშვიდებული ელის და ხალხის მსგავსად ემსახურებინა, სიმართლისათვის მიეჩვიოდა და წესი და რიგი ესწავლებინა. მიზანი იმისა, რომ უზენაესის ამაღლის დაღესტანში ორჯერ შემოსვლის დროს იქაურთა დასჯაში სიმკაცრე არ იქნა გამოჩენილი, სწორედ ეს იყო.

მაგრამ ურყევი ჭეშმარიტებაა, რომ დაღესტნის მცხოვრებლები ცხოველებს ჰგვანან, რომ მათ თავისდა საზიანოდ უგვანო საქმეები ჩაიდინეს და ამიტომ დიდი სასჯელის ღირსნი არიან. ამის საფუძველზე ჩვენი უზენაესი ბატონი თვითონ, რჯულის დამცველი ურიცხვი ლაშქრის თანხლებით წამოვა დაღესტნისაკენ, სადაც შეთქმულება მოწყობილი, ორი-სამი წელი იმ მთებში დადგება ავარეთისა და ჩერქეზეთის საზღვრებამდე და ღვთის შეწევნით აჯანყებულების ისე დასჯას ბრძანებს, რომ ამის კვალი ქვეყნიერების მოსპობამდე დარჩეს იალბუზის მთაზე.

იმ მალალადგილოვანმა (აჰმედ-ხანმა) თავისი სურვილები, რომლებიც ექნება, მუდამ მოგვახსენოს და მათი დაკმაყოფილების იმედი იქონიოს. ამ [ბრძანების] შესრულება სავალდებულოდ მიიჩნიონ. დაიწერა 1151 წლის რამაზანის თვის 14-ში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 71. პირი, ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე ნასთალიყნარევი შექასთეთი.

გადმოტანილია ბეჭდების წარწერები: **ثبت ارقام شرحی ، عبده مؤمن ، من اهل بيت النبي مهدي**

1739 წ. ივნისის 18. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცუმის სახელ-
წე. ფირმანში გადმოცემულია ინდოეთში ლაშქრობის რამდენიმე
ამბავი და გამოთქმულია მუქარა, რომ ჯარი გაიგზავნება დაღესტან-
ში იქაური ურჩებისა და მემამბოხეების დასასჯელად

سواد من الاصل نادرشاه باسم احمد خان اوسمی

بسم اله خیر الاسماء

مهر

بسم الله

نکین دولت و دین رفته بود چون ازجا

بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه عالیجاه عمده الولاية
الکرام احمد خان اوسمی قیطاق باشفاق و الطاف بیکران شاهنشاهی سر
افراز کشته بداند که عریضه که درینوقت از روی اخلاص باتفاق
خاصفولاد خان شمعخال قلمی و ارسال نموده بود در مملکت هندوستان
بنظر کیمیا اثر اقدس رسیده حسن اخلاص و اعتقاد آن عالیجاه بنوآب
همایون ما ظاهر است و چگونگی فتح و تسخیر دار الخلافه شاه جهان
آباد و باقی ممالک هندوستان به نهجی است که قبل ازین رقم قضا شیم
بفرزند ارشد اعزاز جمند کامکار رضا قای میرزا نایب السلطنه ایران صادر
شده سواد آن را ارسال کرده سرافرازی حاصل کرده خواهند بود و حال
تحریر که دهم شهر ربیع الاول است موکب همایون باعساکر ظفر آیش
کاصحاب دین رکابی با جمعی کثیر از افواج هندوستان که به خواهش
خود خدمت در رکاب ظفر انتساب بهره یاب میباشند وارد پنجمنزلی
پیشاور که از آنجا تا نادرآباد بیست و پنج منزل است چون از آب
اتک بسمت ایران که سابقاً داخل ممالک ایران بوده حضرت ملک رتبت
قدر قدرت چراغ افروز دوده ستوده قآنی و سلسل سلسله علیه کورکانیه

مقرر فرمودیم بعلاوه سایر ممالک ایران بحیطه ضبط در آورند و
 محصولان ساعی تعیین کردید که از جوانان کار آمد ایلات کابلستان و
 افغانستان و بنکشستان و بلوچستان و هزارجات و غیره سکنه ولایت
 مزبوره بقرب دویست هزار نفر ملازم بیرون نموده برکاب سلطانی آورند
 سوای غازیان رکابی و ملازمان مذکوره چاباران و محصولان ساعی تعیین
 کردید و روانه ایران و مقرر فرمودیم که از جوانان کار آمد و تفنگچیان
 قادرانداز از ایلات نمایند موازی سیصد هزار نفر ملازم گرفته آماده
 و مهیا و درحین ورود موکب مسعود در رکاب ظفر انتساب سلطانی
 حاضر نمایند انشا اله تعالی کوچ بر کوچ عازم داغستان عنقریب که وارد
 آن حدود گردیده تنبیه سرکشان و متمردان حدود نوعی به عمل
 خواهد آمد که عبرت جمیع جور و فتنه بوده باشد و این حرکت
 ناهنجار و شرارت بنواب همایون ما ظاهر کردید که از جماعت جار و
 تله و قمقی و آواری بظهور رسیده انشا اله تعالی بسزای اعمال خود
 گرفتار خواهند شد و آنچه لازمه اخلاص ورزی و خدمت کناری است
 از آن عالیجاه و عالیجاه خاص فولاد خان شمشال بظهور رسیده در
 هر باب خدماتی که به عهده ایشان مقرر فرموده ایم بتقدیم رسانیده در
 هیچ باب خود را معاف نداشته اند میباید به محض اطلاع بر مضمون
 رقم قضا شیم ایل و جماعت تابع خود را به اشفاق کوناگون و مراعیم
 از حد افزون سلطانی امید وار که هر یک درجا و مکان اصلی خود ساکن
 بوده مرفه الحال و فارغ البال باشند و مطالب و مدعیات خود را بمعرض
 عرض در آورده و به انجام مقرون دانند و در عهده شناسند تحریرا
 ۱۰ شهر ربیع الاولی سنه ۱۱۵۲

ნადირ-შაჰის დედნის პირი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე
 სახელითა ღვთისათა, ეცილსახელეზიანისა

ბეჭედი

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჭდის თვლი რადგან
 ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
 ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ლმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ კეთილშობილ მმართველთა შორის გამორჩეულმა ყაითაყის უცმიმ აჰმედ-ხანმა, შაჰინშაჰის უსაზღვრო წყალობითა და ყურადღებით ამალღებულმა, უწყოდეს, რომ არზა, რომელიც მან შამხალ ხასფულად-ხანთან ერთად დაწერა და გამოგზავნა, უწმინდეს სასწაულებრივ მზერას წარუდგინეს ინდოეთის ქვეყანაში. იმ მაღალადგილოვანის გულწრფელობა და ერთგულება ჩვენი უზენაესი ბატონისათვის ცხადია.

დედაქალაქ შაჰ-ჯეჰანაბადის, ინდოეთის დანარჩენი ქვეყნების დაპყრობისა და აღების ვარემოებანი ისეთივეა, [ჩვენი] უფროსი ვაჟის, ძვირფასი, კეთილშობილი რეზა-ყული მირზას, ირანის ნაიბ ოს-სალთანეს სახელზე გამოცემულ, ბედისწერასავით აუცილებლად შესასრულებელ რაყამში რომ იყო გადმოცემული. მისი პირი გამოგზავნილია და [როცა მიიღებთ,] განდიდებული იქნებით.

ამჟამად ვწერთ, რაბი ოლ-ავალის 10-ში, რომ უზენაესის ამაღლა, ძლევამოსილი, რჯულის მიმდევარი ჯარით და ინდოეთის მრავალრიცხოვანი რაზმებით, რომლებიც თავისი სურვილით ეახლენ ძლევამოსილ უზენაესს, ხუთ სავალზე მიუახლოვდა ფეშავერს, საიდანაც ნადირაბადამდე 25 სავალია. როცა მდინრე ათოქზე [გადავედით, იმ ადგილებში], რომელიც წინათ ირანის ქვეყნებში შედიოდა, დიადი ქვეყნის ძლევამოსილი, ჩაუქრობელი გურაგანული დინასტიის ქებულმა წარმომადგენელმა, ინდოეთის სახელმწიფოს ფაღიშაჰმა მოჰამედ-შაჰმა ჩვენს უზენაეს ბატონს წინადადება მისცა, ირანის სხვა ნაწილებისათვის [მისი ქვეყანაც] მიგვემატებინა და მუყაითი მოხელეები დაგვენიშნა. [გარდა ამისა, დაგვიბრდა], გამოეყვანა ყოჩალი ახალგაზრდები ქაბულისტანის, ავღანისტანის, ბანქეშესტანის(?), ბელუჯისტანის, ჰაზარეჯათის და სხვა ხსენებული ვილაიეთების ელებიდან დაახლოებით 200 000 კაცი სულთნის მოლაზემებად. გარდა ცხენოსანი ღაზიებისა და ზემოხსენებული მოლაზემებისა, ჩაფრება და მუყაითი მოხელეები დაენიშნეთ და ირანისაკენ დაეძარათ; თან დავადგინეთ, რომ ელებიდან ამოერჩიათ ყოჩალი ახალგაზრდები და ძლიერი მეთოფეები, 300 000 კაცი [ჩაერიცხათ] მოლაზემებად, აღექურვათ, გაემზადებინათ და ძლევამოსილი ხელმწიფის ბედნიერი მოსვლის უამს მასთან მიეყვანათ, რათა გადასასვლელების გავლით დაღესტანში წასულიყვნენ. თუ ღვთის ნება იქნება, როდესაც მაღალი ღვთის დახმარებით ბედნიერი ქვეყნები მოწესრიგდება, დაღესტანისაკენ წავალთ და ისე მოხდება, რომ მის საზღვრებში შევალთ და აჯანყებულებსა და მეამბოხეებს იმ ქვეყნისა იმგვარ საქმეს ვუზამთ.

რომ ყველა მეამბოხისა და აჯანყებულისთვის მაგალითად ბოროტება და უგვანო მოქმედება, რომელიც ჭარის, თალას, ყუმუხეთის და ავართის ჯამაათმა ჩაიდინა, უზენაესი ხელმწიფისათვის აშკარაა და, თუ მაღალი ღმერთი ინებებს, თავიანთი ნამოქმედარის საზღაურს მიიღებენ. ის მაღალადგილოვანი (აჰმედ-ხანი) და მაღალადგილოვანი ხასფულად-ხან შამხალი ისე მოიქცნენ, როგორც გულწრფელ და ერთგულ მსახურებს შეეფერებათ, მათ ამჟამადაც ისეთივე სამსახურისაგან თავი განთავისუფლებულად არ უნდა ჩათვალონ. საჭიროა, რომ, როგორც კი გაცნობიან ბედისწერასავით გარდაუვალი რაყამის შინაარსს, თავიანთი ქვეშევრდომი ელი და ჯამათი ხელმწიფური მრავალგვარი პატივისცემითა და უსაზღვრო წყალობით დააიმედონ, ყველა დაარწმუნონ, რომ თავიანთ სამკვიდრო ადგილზე იცხოვრებენ თავისუფლად და მოსვენებულად. თავიანთი საჭიროებანი და სათხოვარი მოგვახსენონ და მათი შესრულების იმედი ჰქონდეთ. თავის მოვალეობად აღიარონ [ამის შესრულება].

დაიწერა 1152 წლის რაბი ოლ-ავალის თვის 10-ში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 72. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე ნასთალიყნარევი შექასთეთი.

გადმოტანილია წარწერები: من أهل بيت مهدي، عبد الله مؤمن

1739 წ. ივლისის 9. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელ-ზე. შაჰი აღნიშნავს, რომ მისთვის ცხადია ერთგულება აჰმედ-ხანისა, რომელიც ყოველთვის პირნათლად ასრულებდა ყველაფერს, რასაც დაავალებდა ხელმწიფე, ხოლო შფოთის ამტეხნი სურხაი-ბეგი და მისი შვილებია. ინდოეთიდან დაბრუნების შემდეგ შაჰი შევა მათ ქვეყანაში (დაღესტანში) და სასტიკად დასჯის მემამბოხეებს

سواد الاصل از نادر شاه من عنوان الكتاب باسم اوسمی احمدخان
 بسم الله خیر الاسماء
 بسم الله

نکین دولت [و] دین رفته بود چون از جا
 بنام نادر ایران قرار داد خدا

مقرر آنکه از برای اتمام حمیت رقمی بسرخای بیك و اهالی
 قموق صادر شده باتفاق عالیجاه اوسمی و شمخال قاضی آقا قوشه را
 طلبیده رقم را بقمق بفرستید و جوابی که میرسد عرض نمائید مستعد باشند که
 هر روز رقم مجدد¹ میرسد و خدمات عظیم مقرر خواهد شد بتقدیم
 رسانند و در عهده شناسند

بسم الله

نکین دولت [و] دین رفته بود چون از جا
 بنام نادر ایران قرار داد خدا

فرمان همایون شد آنکه ایالت و شوکت پناه عالیجاه احمد خان
 اوسمی قیطاق بشفقت بی نهایت خسروانه و عنایات بلاغایات پادشاهانه
 سرافراز و امیدوار گشته بدانند که مرات عقیادت و اخلاص صافی نیت
 آن عالیجاه بر نواب همایون ما ظاهر و درینمدت هر خدمتی که بعهد^۲
 او فرموده ایم از روی صداقت و اخلاص بتقدیم رسانیده کوتاهی نه

¹ مژدد

გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ სილიადისა და მმარტველობის საფარველმა, მაღალადგილოვანმა ყაითაყის უცმიმ ნედ-ხანმა ხელმწიფური უსაზღვრო წყალობითა და ფადიშაჰური განუზომელი პატივისცემით განდიდებულმა და დაიმედებულმა, უწყოდეს, რომ უზენაესისათვის ცხადია მისი მორწმუნობა, ერთგულება და წმინდა განზრახვები. ამ ხნის განმავლობაში რა სამსახურიც არ დავაველეთ, ყველაფერი მართლად და ერთგულად შეასრულა და დაუდევრობა არ გამოუჩენია. გასულ წელს რომ ძღვევამოსილმა ამაღამ დაღესტანზე გაიარა, რადგან ჭარის, თალასა და ყუმუხეთის მოსახლეობა წინასწარმეტყველის სეიდების ჩამომავალია, მათ მოსპობასა და ამოწყვეტაზე დასტური არ მივეციოთ. მაშინ, როცა ჭარისა და თალას მოსახლეობის ასეთი მოქმედება გამომჟღავნდა, გამოირკვა, რომ შფოთის ამტეხი და ბოროტების წყარო სურხაი და მისი შვილები არიან, რომლებიც იმ ტომს შეუკავშირდნენ, რომ ჯანყი და ამბოხება დაეწყოთ, რადგან დრო გვიშოვეს. ახლა ჩვენმა უზენაესმა ბატონმა, ღვთის დახმარებით ინდოეთის სახელმწიფო დაიმორჩილა და ირანისაკენ წამოვიდა. ახლა, თუ ღმერთი ინებებს, სადგომ-სადგომ წამოვალთ, მალე შევალთ იმ ქვეყანაში და ისე გადავუყეტავთ, იმ ხალხს თავის გადარჩენის გზას, რომ „აღექსანდრეს კედელი“ დაავიწყდებათ. იმ მაღალადგილოვანმა ყველა საქმეში თამამად და მტკიცედ გვიერთგულოს, იმედი ჰქონდეს შაჰური მოწყალებისა და თავის მოვალეობად აღიაროს [ამ მბრძანების შესრულება].

დაიწერა 1152 წლის რაბი ორ-სანის თვის 2-ში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 74. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

1739 წ. ივლისის 8 — აგვისტოს 5. ნადირ-შაჰის ფირმანი, რომლი-
თაც ის უბრძანებს აჰმედ-ხან უცუმის, ხაღფულად-ხანთან ერთად, აც-
ნოზონ ხალხს სურხაი-ბეგისა და მისი შვილების ღალატი. შაჰის ჭა-
რის მისვლის შემდეგ კი შეიპყრონ ისინი და ხელმწიფეს მიჰგვარონ

سواد من الاصل از نادر شاه من عنوان الكتاب باسم اوسمی قیطاق

بسم الله خير الاسماء

بسم الله

مهر

نکین دولت [و] دین رفته بودچون ازجا

بنام نادر ایران قرار داد خدا

فرمان همایون شد آنکه عالیجاه ایالت و شوکت پناه احمد خان
اسمی قیطاق بمزید شفقت شاهانه سرافراز کشته بدانند که عریضه قبل
از این از روی اخلاص قلمی و ارسال داشته بود در هیندوستان بنظر
اقدس رسیده رقم مبارک جواب آن صادر و مصحوب چاپاران ارسال شده
بود و قبل از این که موکب همایون از دار الخلافه شاهجهان آباد
حرکت دراینوقت تریکی ممالک ایران رسیده بود احتمال بر این که
ارقام مرسوله سابق بتصرف بعد نرسیده باشد و اگر رسیده باشد مضمون
رقم سابق و حال یکيست چون آنعالیجاه مخلص و یکرنگ این اوجاق و
کردون رواق است و قبل از این چند خدمت عظیم که بعهد او مقرر
شده بود از روی راستی و اخلاص بتقدیم رسانیده بجان و مال مضایقه
نه نموده معلوم رای جهان آرا گردیده که اخلاص وارد لازم بود که
باو اعلام گردد که از قراریکه سابق و حال مرقوم شده آیات جاه
و جلال با موازی چهارده و یا پانزده هزار غازیان کاصحاب دین رکابی
و قوشون هندوستانی و ملازمان جدید ایران کرج بر کوچ عازم
داغستان چون سکنه آنجا درینمعرض مدت اذیت و احراز زیادی بخلاق

ნად] დაეწერა და გამოეგზავნა, ინდოეთში იხილა უწმინდესის (ხელმწიფის) მზერამ. იმის პასუხად გამოიცა კურთხეული რაყამბისა და ჩაფურების ხელით გამოეგზავნა.

ამას წინათ უზენაესის ამაღლად დაქალაქ შაჰ-გეჰანაბადიდან დარბარა და ირანის სახელმწიფოს მიუახლოვდა. სავარაუდებელია, რომ აღრე გამოეგზავნილი რაყამბები სიმორის გამო ვერ მოაღწევდნენ და თუ მოაღწიეს, წინანდელი და ახლანდელი რაყამბების შინაარსი ერთნაირია. რადგან ის მაღალადგილოვანი ამ ზეციური ოჯახის ერთგული და თანამზრახველია და ამას წინათ რომ რამდენიმე დიდი საქმე დავავალეთ, მართებულად და ერთგულად შეასრულა და თავი და ქონება არ დაუზოგავს, ქვეყნის დამამშვენებელმა [ხელმწიფემ] გაიგო, მის ერთგულებაში დარწმუნდა და საჭიროდ მიიჩნია შეეტყობინებინა, რომ ძველად დაწერილი და ახლანდელი [რაყამბის] შესაბამისად, ძლევამოსილი დროშები 14—15 ათასი რკულის მიმდევარი მებრძოლით, ინდოეთის ჯარით და ირანის ახალი მოლაზმებით სადგომ-სადგომ გამოემართებით დაღესტნისაკენ. რადგან იქაურმა მცხოვრებლებმა ამ ერთი ხნის განმავლობაში დიდი ტანჯვა და წამება მიაყენეს ღვთის ხალხს, შევიწროებულთა თხოვნის საფუძველზე საჭიროა, რომ ამდენი წლის ჯავრი ამოგყაროთ. თუ ღმერთი ინებებს და შემოქმედი დაგვეხმარება, განზრახული გვაქვს, რომ სამი-ოთხი წლის განმავლობაში დაღესტანში დავრჩეთ და ჭარის, თალას, ყუმუხეთის და ავარეთის ამბოხებულები ისე დავსაჯოთ, რომ მაგალითი იყოს ყველა ურჩისათვის. ამის შესახებ საგანგებო კურთხეული რაყამბი გამოიცა მაღალადგილოვანი ხასფულად-ხან შამხალის სახელზეც. საჭიროა, რომ იმ მაღალადგილოვანმა (აჰმედ-ხანმა), სხენებულ მაღალადგილოვანთან (ხასფულადთან) ერთად თავიანთი ქვეშევრდომი ელი და სხვა ხალხი, რომელთაც იციან თუ რა არის მათთვის სასარგებლო, დააიმედონ, რომ თავიანთ სამკვიდროში დარჩებიან და თავიანთ რწმენას აღიარებენ. ცნობილია, რომ სურხაი შფოთის ამტეხი და ცუდბუნებოვანია და, თუმცა ჭარისა და თალას ამბები ღვთის განგება იყო, სურხაის მოქმედება მიზეზი შეიქნა იქაური ხალხის გამბედაობის მომატებისა. ყოველ შემთხვევაში, იმ მაღალადგილოვანმა (აჰმედ-ხანმა), მაღალადგილოვან ხასფულად-ხან შამხალთან ერთად თავის ენაზე წერალობით განუმარტოს ყუმუხეთის ქეთხუდებსა და ხალხს, რომ ამ ღვთის ბოძებულ სახელმწიფოში, [ვინც] თავის სიცოცხლეს, ქონებას და უშიშროებას აფასებს და თავისი თავი ებრალება, თუ სურხაისა და მისი შვილების ამბავს გაიგებენ, ბედნიერი ამაღლის შემოსვლის შემდეგ შეიპყრონ ისინი და დი-

დებულ ხელმწიფესთან მიიყვანონ, რათა მათი კეთილი სამსახურით
ცხადი შეიქმნეს, თუ არადა, დაიღუპებიან. როგორც თავიანთთვის
სასარგებლოდ მიიჩნიონ, ისე მოიქცნენ.

დაიწერა 1152 წლის რაბი ოს-სანის თვეში.

ცსსა, ფონდი 1452. საბ. 75. პირი ზომა 35×22 სმ. გა-
დაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

გადმოტანილია ბეჭდების წარწერები: بنده اهل بیت نبی

مهدی ، عبدہ مؤمن

1740 წ. მარტის 28. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე რომლითაც ნადირი ატყობინებს აჰმედ-ხანს, რომ მისი არზა მიღებულია და რომ დაღესტნელებმა წარმოადგინონ თავისი სურვილები და მოთხოვნები და იმედი ჰქონდეთ, რომ ისინი დაკმაყოფილებული იქნება ხელმწიფის მიერ

سواد من الاصل رقم نادر شاه باسم اوسمی احمد خان

بسم اله الرحمن الرحيم

مهر

بسم اله

نکین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانہ عنوان فرمان همایون شد آنکه احمد خان اوسمی قیطاق به شفقت بینهایت شاهنشاهی مفتخر و صباهی بوده بدانند که عریضه که در اینوقت مشعر بر حسن اخلاص خود قلمی و انفاذ درگاه خلافت مناس نموده بود بنظر کیمیا اثر رسید درین عرض مدت هر خدمتی که به آن عالیجاه مرجوع شده بقدر مقدور سعی در تقدیم آن به عمل آورده و فرمان اقدس را به سخو فرموده عمل آورده حسن و خدمتگذاری آن عالیجاه بر نواب همایون ما ظاهر است در اینوقت رقمی بقاطبه اهالی داغستان مرقوم و ارسال کردید رقم مزبور را سواد نموده سواد آن را برای همگی بفرستد که هر کس که ازین دولت روز افزون امید و توقعی داشته باشد از انقرار عمل نموده درهر باب سر رشته خیر و صلاح خودرا از دست ندهند درین باب قدغن بالغ دانسته مطالب و مدعیاتی که داشته باشد از روی امیدواری تمام عرضه داشت درگاه سپهر احتشام نموده شفقت ظل الاهی شامل حال و کافل احوال خود داند و در عهده شناسد تحریرا فی ۲۹ شهر ذی حجه الحرام سنه ۱۱۵۲

ნადირ-შაჰის რაყამის დედნის
პირი

აჰმედ-ხან უცმის სახელზე

სახელითა ღვთისათა, მოწყალისა და შემწყნარებლისა
ბეჰედი

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჰედის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მაღალადგილოვანმა აჰმედ-ხანმა, ყაითაყის უცმომ, შაჰინ-შაჰის წყალობით განდიდებულმა და განთქმულმა იცოდეს, რომ არზა, რომელიც ამჟამად მოუწერია და ხალიფობის სავანე სასახლეში გამოუგზავნია თავისი გულწრფელი ერთგულების საუწყებლად, [ხელმწიფის] კეთილმოსურნე მზერისათვის იქნა წარმოდგენილი. ამ უკანასკნელ ხანს, ის მაღალადგილოვანი დიდი მონღოლებით ასრულებდა მასზე დაკისრებულ ყოველგვარ სამსახურს და უწმინდესის ბრძანებას ძირს არ აგდებდა. ერთგული და მშვენიერი სამსახური იმ მაღალადგილოვანისა ჩვენი უზენაესი ბატონისათვის ამჟამად დადესტნის მთელი მოსახლეობის სახელზე დაიწერა რაყამი. ხსენებული რაყამიდან პირი უნდა გადაიღონ და ყველას უნდა გაეგზავნოს, რათა ვისაც ამ დღითი დღე მზარდი სახელმწიფოსაგან რაიმეს [მიღების] იმედი და თხოვნა აქვს მის მიმართ, ისე მოიქცეს, რომ საკუთარი სარგებლიანობისა და კეთილგონიერების ძაფი ხელიდან არ გაუშვას. ამის შესახებ [გამოცემული] ბრძანება კარგად იცოდნენ, რაც კი თხოვნა და ვასაქირი ექნებათ, ცის თალივით დადებულ სასახლეს მოახსენონ და სრული იმედი ჰქონდეთ შესრულებისა. იცოდნენ, რომ მოეფინებათ ღვთის ჩრდილის წყალობა. თავიანთ მოვალეობად აღიარონ [ამ ბრძანების შესრულება].

დაიწერა 1152 წლის ზი-ჰიჯჷე ოლ-ჰარამის თვის 29-ში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 73. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე ნასთალიყნარევი შექასთეთი. ვადმოტანილია წარწერები: *عبد الله مؤيد* , *عبد الله مؤيد*

1741 წ. მაისის 3. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომლითაც ნადირი უბრძავებს აჰმედ-ხანს არ შეწყვიტოს ქარისა და თალას მოსახლეობის დასჯა

سواد رقم نادر شاه بسم الله خير الاسماء باسم احمد خان اوسمی
مهر
سجع

نکین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه ایالت و شوکت پناه احمد خان اوسمی و سرکردگان قیطاق باشفاق بیکران شاهنشاهی سر افزاز کشته بدانند که ملازمان سعادت نشان خوانین عظام و سرکردگان کرام و غاریان جان نثار کاصحاب دین که مامور به تنبیه جماعت تبه روزگار جار و تله بودند از قراریکه البته کوش زد دور و نزدیک گردیده آنجماعت بیعاقبه را تنبیه و به سزای اعمال ناصواب خود رسانیده و جمعی از آن جماعت بخت برکشته از صدمه غازیان ظفر قرین کاصحاب دین به آنطرف کوه البرز و پائین قیطاق و آنحدود فرار نموده اند هرچند بخوانین و سرکردگان عظام مقرر فرموده ایم که دست از آن طایفه ضاله بر نداشته لازمه گوشمالی و تنبیه مالی نمود در آن نواحی به تنبیه بقیه السیف آن جماعت اشتغال و آنها را ریشه کن نمایند نهایت مامور بگذشتن از کوه البرز به آنطرف نیستند و موکب فیروزی کوکب نیز بهمراهی تاییدات آلهی و افواج قاهره کوچ بر کوچ روانه آن مرزوبوم و اینمعنی بر هر ذی شعوری ثابت مبرهن است که تقصیر جماعه بیعاقبه جار و تله چنان تقصیری نیست که به هر جا و مکان که رفته باشند دست از آنها بر دارد بلکه حکم شراره آتش دارند که بهر جا که میروند خرمن هستی خود دانه هارا خواهند سوخت چون بر

مضمون رقم اشرف مطلع كردد از روی مال اندیشی و عاقبت بینی آنچه از صغیر و کبیر و ذکور و اناث آن جماعت به آن حدود آمده باشند تمامی آنها را دست گیر و اینمعنی را وسیله خدمت و ابرای خود دانسته روانه رکاب اقدس نمایند و چنانچه در گرفتن آن جماعت کوتاهی کنند البته که از جاذب آلهی بخت ایشان بر کشته و عنقریب آیات فیروزی آیات با غازیان ظفرقرین کاصحاب دین وارد آن مرز و بوم و همگی مورد تنبیه و سخط خواهد بود در این باب قدغن تمام لازم دانسته و در عهده شناسند تحریراً فی ۱۶ شهر صفر سنه ۱۱۵۴

ნადირ-შაჰის რაყამის პირი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე

სახელითა ღვთისათა, კეთილსახელებიანისა

ბეჰქედი

ლექსი

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჰქედის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მმართველობისა და დიდებულების საფარველმა აჰმედ-ხან უცმიმ და ყაითაყის ჭომის მეთაურებმა, შაჰინშაჰური უსაზღვრო წყალობით ამალღებულებმა, უწყოდნენ, რომ დიდებული ხანების ბედნიერმა მოლაზემებმა, კეთილშობილმა მეთაურებმა და თავდადებულმა, სარწმუნოების ერთგულმა ღაზიებმა, ჭარისა და თალაა უგვანი ხალხის დასასჯელად რომ იყვნენ დანიშნული, სარწმუნო ხმების მიხედვით, რომლებიც ყველგან გავრცელდა, ის დაკარგული ხალხი დასაჯეს და უმსგავსო ნამოქმედარის საზღაური მიაგეს. ნაწილი იმ უიღბლო ხალხისა სარწმუნოების ერთგული ძლევაშოსილო ღაზიების მიერ [მიყენებულ] დარტყმებისაგან იალღუზის მთის გადაღმა, ქვემო ყაითაყში და იმ მიდამოებში გაიქცა.

რამდენჯერაც არ ვუბრძანეთ დიდებულ ხანებსა და მეთაურებს, რომ იმ ჭეშმარიტების გზიდან გადამდგარი ხალხის ღვენაზე ხელი არ აეღოთ, მათი დასჯის საქმე ბოლომდე მიეყვანათ და იმ მხარეში

მყოფი გადარჩენილი ხალხი ერთიანად მოესპოთ, საბოლოოდ დაიწყეს არავინ გაუგზავნიათ იალბუზის მთის იქით გადასასვლელად. ძლევა-მოსილი ურიცხვი ლაშქარი ღვთის მტკიცე ნებართვით გადაასვლელების გადალახვით წამოვა იმ მხარეში. გონიერთათვის ცნობილი და უეჭველია ის აზრი, რომ ჭარისა და თალას უგვან ხალხს ისეთი დანაშაული აქვთ, სადაც არ უნდა იყვნენ, მათ დევნაზე ხელი არ უნდა აიღონ. ისინი ისეთ ბოროტ ცეცხლს ჰგვანან, ყველგან ყველაფერს რომ წვავს და დაგავს. როდესაც უკეთილშობილესი უცმი რაყამის შინაარსს გაეცნობა, ისე მოიქცეს, როგორც შორსმჭვრეტელობა და წინდახედულება მოითხოვს; ვინც კი იმ ხალხის დიდი და მცირე, ქალი თუ კაცი მოვა მის საზღვრებში, დაიჭიროს. ეს თავის სავალდებულო სამსახურად მიიჩნოს და [ყველა დაჭერილი] უწმინდესის უზანგთან (ე. ი. ხელმწიფესთან) გამოგზავნოს. თუკი იმ ხალხის დაჭერაში დაუდევრობას გამოიჩენს, ღმერთი აუცილებლად გააუბედურებს. ამ მოკლე ხანში გამარჯვებისნიშნისანი დროშები, რჯულის მიმდევარი ძლევა-მოსილი ღაზიების თანხლებით, იმ ქვეყანაში შევა და ყველას სასჯელი და რისხვა დაატყდება თავს. ამის შესახებ გამოცემული ბრძანება საჭიროდ იცნონ და თავის მოვალეობად აღიარონ ამის შესრულება.

დაიწერა 1154 წლის საფარის თვის 16-ში.

ცსა. ფონდი 1452. საბ. 77. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნათალიყით.

1741 წ. სექტემბრის 12 — ოქტომბრის 11. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე. ნადირი უბრძანებს აჰმედ-ხანს შეაჩეროს ავარელების აყრა-გადასახლება, რადგანაც შაჰს გადაწყვეტილი აქვს ჯერ დასაჯოს ისინი და შემდეგ აჰყაროს და გადასახლოს სხვაგან

سواد الاصل از نادر شاه من عنوان الكتاب باسم اوسمی خان

بسم الله تعالی

مهر نادری

نکین دولت [و] دین رفته بود چون از جا

بنام نادر ایران قرار داد خدا

مقرر آنکه عالیجاه اوسمی بدانند که فاطمه خانم در این سه روز وارد آنحدود می‌کرد در تدارک کارهای او باشند

مهر نادری

نکین دولت [و] دین رفته بود چون از جا

بنام نادر ایران قرار داد خدا

فرمان همایون شد آنکه عالیجاه احمد خان اوسمی بشفقت شاهنشاهی سرافراز کشته بداند [که] عربضه که درینوقت نوشته بودید بنظر اقدس رسید قبل از این سه هزار خانوار برای کوچانیدن بنا گذاشته شده بود که هزار خانوار از جاّه قیطاق و هزار خانوار از اق قوشه و هزار خانوار از محال قموق گرفته شود و ایشان هم این معنی را بکردن گرفته بودند چون دو اواری که درین سمت هستند و اصل مایه فسادى تنبیه نیافته و خانواری خودرا نداده اند با وصف این معنی کار اواری را موقوف داشتن و از آن ولایت خانواری گرفتن کنجایش نداشت لهذا تنبیه اواری را مقدم داشته کوچانیدن آن جماعت را درینوقت موقوف فرمودیم و حال عازم تنبیه اواری میباشیم باید چون بر مضمون

رقم الشرف مطلع کردد درینوقت کوچانیدن آن جماعت را موقوف داشته باشند تا بعد از تنبیه اواری بهر نحو مقرر گردد بعمل آورد نهایت از اسب و عوامل فرمایش هر قدر که بعمل می آید از محالات مطیع خود که باز یافت و تسلیم عمده الاعاظم جلیل بیک افشار و مامورین نمایند در باب شالی محال خود که عرض نموده بود آنچه از ولایت آنطرف آیند که اطاعت نمی نمایند شالی باغات ایشان تماماً باید ضبط شود و جمعی که اطاعت میکنند شالی ایشانرا از قرار نصف منظور داشته مقرر فرمودیم که نصف را بان عالیجاه و رعایا وا گذارند و نصف را ضبط نمایند آنعالیجاه نیز آنچه لازم بوده باشد در هر باب بعمل آورده از فرموده تخلف نورزد و کوتاهی و مسامحه جایز ندارد و در عهده شناسد تحریراً فی شهر رجب المرجب سنه ۱۱۵۴

ნადირ-შაჰის დედნის პირი

უცმი-ხანის სახელზე

მაღალი დეთის სახელით

ნადირის ბეჰედლი

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჰედლის თვალი

რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,

ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

დადგენილია, რომ მაღალადგილოვანმა უცმინ უწყოდეს: ამ სამ დღეში ფათმა-ხანუმი შევა იმ საზღვრებში და მისი საქმეების თა-
ღარიგი დაიჭირონ.

ნადირის ბეჰედლი

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჰედლის თვალი

რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,

ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ შაჰინშაჰური პატივის-
ცემით ამაღლებულმა მაღალადგილოვანმა აჰმედ-ხან უცმინ უწყ-
ოდეს:

არზა-მოხსენება, რომელიც ამ ხანებში დაგიწერიათ, წარდგენილ
ჩქნა უწმინდესის მზერისათვის. ამას წინათ დაწყებული იყო სამი

ათასი ოჯახის გადასახლება: ათასი — ყაითაყიდან, ათასი ყუშედან, ათასი კი ყუმუხეთის მიდამოებიდან უნდა წამოეყვანათ და ისინი შერიგებული იყვნენ ამ აზრს. რადგან ორივე ავარეთი, რომელიც მაგ მხარეშია და ჯანყისა და სიბოროტის ძირითადი მიზეზია, არ დასჯილა და თავიანთი ოჯახები არ მოუცია, ამიტომ ავარელების საქმე შეჩერდა და იმ ვილაიეთიდან ოჯახების აყრა ვერ მოხერხდა. ამ მიზეზის გამო ავარელების გადასახლება გადავდეთ და გადავწყვიტეთ, უპირველეს ყოვლისა დაგვესაჯა ისინი. ამჟამად ავარელთა დასასჯელად მოვდივართ და საჭიროა, როცა ამ საპატიო რაყამის შინაარსს გაეცნობით, იმ ხალხის აყრა შეაჩეროთ, რათა ავარელთა დასჯის შემდეგ როგორი ბრძანებაც იქნება, ისე მოიქცეთ.

განსაკუთრებით [მნიშვნელოვანია], რომ, როცა ცხენებისა და წვრილფეხა საქონლის შესახებ იქნება ბრძანება, თავიანთ სამფლობელოში შეაგროვონ და დიდებულთა ბურჯს ჯალილ-ბეგ ავშარსა და რწმუნებულებს გადასცენ. თავისი ვილაიეთის ბრინჯის შესახებ რომ მოგვახსენა, [ასე მოიქცეს]: იმ ვილაიეთებში, რომლებიც არ გვემორჩილებიან, მთლიანად უნდა ჩამოერთვათ ბრინჯი. ვინც გვემორჩილება, ნახევარი ჩამოართვან. დავადგინეთ, რომ ნახევარს იმ მაღალადგილოვანს და გლეხობას დაუტოვებენ და ნახევარს ჩამოართმევენ. იმ მაღალადგილოვანმაც ყველაფერი ისე უნდა გააკეთოს, როგორც საჭირო იქნება, ნაბრძანებს წინააღმდეგობა არ გაუწიოს და დაუდევრობა და გულგრილობა არ დაუშვას. თავის მოვალეობად აღიაროს [ამ ბრძანების შესრულება].

დაიწერა 1154 წლის რაჯაბ ალ-მორაჯაბის თვეში.

ქსა, ფონდი 1452. საბ. 76. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

1741 წ. სექტემბრის 26. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხანის სახელ-ზე. ნადირი ატყობინებს უცმის, რომ ყუმუხებისა და სხვა ურჩი ხალ-ღების დასჯა გადადებულია და ის სხვა სარდლებთან ერთად უნდა წამოვიდეს ჭარით და შეუერთდეს ხელმწიფის ლაშქარს

بسم اله

مهر

بسم اله

نكین دولت و دین رفته بود چون از جا
 بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانہ عنوان فرمان همایون شد آنکه عالیجاه احمد
 خان اوسمی بشفقت شاهنشاهی سر افراز کشته بدانند که درینوقت بسبب
 تنگی معابر آوار و شدت باران مراجعت به قموق و بعضی از عساکر کاصحاب
 دین نیز که در محال بودند بعضی بیحسابات اشرار و در مقام دست اندازی
 نسبت بایشان در آمده اند و انشا الله تعالی تنبیه مفسد و شریر به عمل
 خواهد آمد بر وجه بلیغ حال موکب همایون تنبیه آنطایفه را به تعویق انداخته
 مراجعت فرمودیم میباید که آن عالیجاه چون بر مضمون رقم اشرف
 مطلع گردد باتفاق عالیجاه توپچی باشی و جلیل بیگ و عطای خان
 و قشون و توبخانه اگر صلاح دانند از راه چراغ روانه و در چراغ
 بموکب همایون ملحق شوند عالیجاه شمعخال و عمدۀ العظمای سرخای
 بیگ نیز در رکاب نصرت انتسابند و چنانچه از راه دربند حاضر
 و بخدمت اقدس فایز شود و درین باب قدغن بلیغ دانسته عنایات
 شاهنشاهی را بهمہ جهة شامل حال خود دانند تحریرا فی ۱۵ شهر رجب
 سنہ ۱۱۵۳

حاضر ۱۳۰۲۰۰۰۰¹

სახელითა ღვთისათა

ბეჭედი

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჭდის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ შაჰინშაჰური წყალობით განდიდებულმა აჰმედ-ხან უცმიმ უწყოდეს შემდეგი: ამჟამად ავარეთის გადასასვლელების სივიწროვისა და დიდი წვიმების გამო ყუმუხეთში დავბრუნდით. რჯულის დამცველი ჯარის ზოგიერთი ნაწილის მიმართ, რომლებიც სხვადასხვა ადგილას იდგნენ, უგვანობა და ბოროტება იქნა ჩადენილი. თუ მაღალი ღმერთი ინებებს, იმ უგვანობებსა და ბოროტმოქმედთ აუცილებლად დავსჯით. უზენაესის ამაღამ ამჟამად უმჯობესად მიიჩნია იმ ხალხის დასჯა გადაედო და უკან დაბრუნებულყო. საჭიროა, რომ ის მაღალადგილოვანი (აჰმედ-ხანი), როცა უკეთილშობილესი რაყამის შინაარსს გაეცნობა, მაღალადგილოვან თოფჩიბაშის ჯაღიღბეგის, ათაი-ხანისა და ჯარისა და არტილერიის თანხლებით, თუ მუხანშეწონილად მიიჩნევენ, ჯერალის გზით წამოვიდნენ და ჯერალში შეხვდნენ უზენაესის ამაღას. მაღალადგილოვანი შამხალი და სიდიადის ბურჯი სურხაი-ბეგიც ძლევამოსილის უზანგთან არიან, ასე რომ, [აჰმედ-ხანი] დარუბანდის გზით მოვიდეს და უწმინდესის ნაზვით გაბედნიერდეს. ამის შესახებ [გამოცემული] მოქმედი ბრძანება იცოდნენ და უწყოდნენ, რომ მათ ყოველგვარ საქმეზე მოვლენილია შაჰინშაჰური წყალობა.

დაიწერა 1154 წლის რაჯაბის თვის 15-ში.

ცსსა. ფონდი 1452. საბ. 78. პირი. ზომა 35×22 სმ. გადწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

მარცხენა ქვედა კუთხეში მიწერილია: مهر عنوان من اهل

بيت النبي المهدى ايضا مهدي

მარჯვენა აწიაზე მიწერილია:

مهر

بسم الله

نکین دولت و دین رفتہ بود چون از جا

بنام نادر ایران قرار داد خدا

آنکه عالیجاه اوسمی هرکاه بموجب فرموده به عمل آورد
فيها و الا آن عالیجاه درین مدت خدمت نمود اخلاص ورزیده است
نحوی نماید که عبور موکب همایون از آن حدود واقع نشود که سبب
خرابی ولایت او خواهد بود

ბეჭედი

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჭდის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ბუდიდან,
ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

იმის გამო, რომ მაღალადგილოვან აჰმედ-ხან უცმიმ, რაც ვუბრ-
ძანეთ, შეასრულა და ის მაღალადგილოვანი ამჟამადაც ერთგულად
გვემსახურება, ვბრძანეთ, რომ უზენაესის ამაღლა მის საზღვრებში არ
შევიდეს, რათა მისი ქვეყანა არ აოხრდეს.

ქვემოთ მიწერილია: دور محمد — მოჰამედ დურ(?)

1742 წ. იანვრის 8 — თებერვლის 6. ნადირ-შაჰის ფირმანი ელიზბარ-ყაფლანიშვილის თბილისის მხარის ეშიკალასიბაშის თანამდებობაზე დამტკიცების შესახებ

بسم الله

الله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه بنابر عنایت بینهایت شاهنشاهی در باره رفعت و معالی پناه عمدة الاشباه الیزبار بیگ قفلان اوغلی از ابتداء سنه مبارکه ایت ئیل ایشیک آقاسی باشیکری سرکار ایالت تفلیس را بمشارالیه مفوض و مبلغ پنجاه تومان تبریزی که مساوی یکهزار نادری است مواجب عن اصل و اضافه برین موجب در وجه او شفقت فرمودیم که سال بسال اصل پانصد نادری اضافه از ابتداء ایت ئیل پانصد نادری از وکلاء مالیات دیوانی و عمال الکای مزبور باز یافت و صرف نموده بلوازم و مراسم خدمت مذکور قیام و بمرافقت سایر سرکردگان و ریش سفیدان و یوزباشیان متوجه استعداد و آراستگی قشون قدیمی و جدیدی ولایت مذکور شده اسب سواری و بارکش و یتیم و اسباب سفر و ضروریات و مایحتاج آنها را در کمال خوبی و مرغوبی حاضر و مهیا ساخته که بهر خدمتی مقرر و مامور شوند حالت منتظره نداشته حسب الواقع بخدمتگذاری و جانفشانی قیام و حسن سعی و اهتمام آن زبده الامائل بر بیشکاه خاطر آفتاب مائر انور جلوه گر گردد عالیجاه امیر الامراء العظام بیگاریکی و عمال خجسته اعمال و تاوادان و زانوران و یوزباشیان و سایر غازیان کرجستان زبده الاعیان مزبوررا ایشیک آقاسی باشی بالانفراد دانسته لوازم امر مزبوررا مختص او دانند و هر ساله مواجب اورا بدستور سایر امثال اقران عالیجاه بیگاریکی و عمال تنخواه داده موقوف برقم مخلد ندارند عالیجاه مقرب الخاقانی مستوفی الممالک و سایر مستوفیان عظام کرام دیوان اعلی رقم قدر توام مبارک مطاع را در سرکارات لازمه ثبت و حسب المقرر عملنمایند در این باب قدغن تمام لازم دانسته در عهده شناسند تحریرافی شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۱۵۴

მალალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირვენი მსახურე, რომ სიდიადისა და აღმატების თავშესაფრის, წარჩინებულთა შორის რჩეულ ელიზბარ-ბეგ ყაფლანიშვილის მიმართ შპინშაპური უსახლვრო წყალობის გამო ამ კურთხეული ძაღლის წლის დასაწყისიდან თბილისის მხარეთა სარჭრის ეშოკალასიბაშობა ჩავაბარეთ და თანხა ორმოცდაათი თავრიზული თუმანი, რაც ედრება ათას ნადირულს, სათავენო ზედნადებითურთ მის გასამრჯელოდ დავადგინეთ, რათა წლიდან წლამდე მიიღოს და ხარჯოს თავნი 500 ნადირული და ძაღლის წლის დასაწყისიდან დანაშატი 500 ნადირულა, [მიღებული] დივანის გადასახადების რწმუნებულებისა და ხსენებული ქვეყნის მოხელეებისაგან. ხსენებული სამსახური წესისა და რიგის მიხედვით გასწიოს და სხვა მეთაურების, მამისახლისების და იუზბაშების დახმარებით ყურადღება მიაქციოს ხსენებული ვილაიეთის ძველი და ახალი ჯარების მზადყოფნასა და აღჭურვილობას, სამგზავრო და სასაბაღნე ცხენების და გამყოლების, სამგზავრო მოწყობილობისა და სამისოდ აუცილებელი სხვა ნივთების საქმე მუდამ უნაკლოდ ჰქონდეთ მოწესრიგებული, რათა რა სამსახურიც დაევალებათ, დაუყოვნებლივ შეასრულონ და სათანადო ერთგულება, თავგანწირულება გამოიჩინონ, რომ იმ წარჩინებულთა შორის რჩეულის ღვაწლი და რუღუენება მზისდარი [ხელმწიფის] წინაშე ნათელი სხივებით გაბრწყინდეს.

მაღალადგილოვანმა, დიადმა ამირთ-ამირმა ბეგლარბეგმა, ბრძენმა მოხელეებმა, თავადებმა, აზნაურებმა, იუზბაშებმა და საქართველოს დანარჩენმა ღაზიებმა აღმატებულთა შორის რჩეული [ელიზბარ-ბეგი] თავიანთ ერთადერთ ეშოკალასიბაშად იცნონ და ყოველივე, რაც საჭიროა ამ საქმიანობისათვის, მისდამი განკუთვნილად აღიარონ, მაღალადგილოვანი ბეგლარბეგი და მოხელეები მას, ისევე როგორც სხვა მის თანატოლებს [უხდიდნენ], ყოველწლიურ თანხას გადაუხდიან და არ გაუჩერებენ.

მაღალადგილოვანი, ზაყანთან დაახლოვებული, სახელმწიფოს მუსტოუფი და მალალი დივანის სხვა კეთილშობილი დიდებული მუსტოუფიები ამ მუდმივ, სრულყოფილი სიძლიერით გაბედნიერებულ რაყამს სათანადო სარჭრების დაეთარში გაატარებენ და დადგენილების თანახმად იმოქმედებენ. ამ [ბრძანების] შესახებ ყველაფერი იცოდნენ, [თავიანთ] მოვალეობად აღიარონ [მისი შესრულება] დაიწერა 1154 წლის ზი-ყადე ოლ-ჰარამის თვეში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. ფონდი Pd. საბ. 27. დედანი
ზომა 44×23 სმ. დაწერილია შექასთეთი თეთრ ქაღალდზე.
ტექსტის თავზე დასმულია ნადირის გუმბათიანი ბეჭედი წარ-

بسم الله

წერით: نكین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

ზურგზე დასმული აქვს 4 ოვალური და 9 ოთხკუთხა სა-
რეგისტრაციო ბეჭედი ქვეშ მინაწერებით: نوشته شده ، ثبت سر

رشته عالی شد ، ثبت سرکار

იქვეა ქართული მინაწერი: ქ. ნადირშას ბოძებული რა-
ყამი ეშიკაღასობისა და ჯამაგირისა.

საბუთი გამოცემული იყო მ. ხუბუას წიგნში „საქართვე-
ლოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, № 40.

1742 წ. იანვრის 17. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელ-
ზე მისთვის შეკავშული ცხენის ბოძების შესახებ

سواد الاصل رقم نادر شاه بسم اله تعالى باسم احمد خان اوسمی

مهر

بسم اله

ნკინ دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

لله متعالی شانه عنوان فرمان همایون شد آنکه عالیجاه احمد خان
اوسمی به شفقت شاهنشاهی سرافراز کشته بداند که درین وقت از

فرط شفقت ظلّ اللہی در باره آن عالیجاه یکرأس اسب با زین و لجام
مکمل مرحمت و ارسال فرمودیم ایلدار بیک و جانفولاد بیک که وارد
درگاه معلی شدند هرگاه آن عالیجاه خود وارد حضور اقدس شده بود
تا حال همه مطالب او بر وفق مدعا بانجاح مقرون شده بود میباید
بوصول رقم شریف اشرف بهمه جهة مطمئن بوده از هیچ ره گذر تشویشی
بخاطر راه نداده از روی کمال امیدواری وارد درگاه معلی شود
انشا اله بعنایت خاص شاهنشاهی سرافراز و هر گونه مطلب و مدعای که
داشته باشد همگی پزیرای انجام خواهد شد و در عهده شناسند
تحریرا فی ۱۰ شهر ذی قعدة الحرام ۱۱۵۴

ნადირ-შაჰის რაყამის დედნის
პირი

აჰმედ-ხან უცმის სახელზე

მალალი ღვთის სახელით

ბეჰქელი

სახელითა ღვთისათა

სახელმწიფოსა და სარწმუნოების ბეჭდის თვალი
რადგან ამოვარდნილი იყო ჰუდიდან,
ირანის უებროს სახელით გაამაგრა ღმერთმა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ შაჰინშაჰური პატივისცემით ამაღლებულმა მაღალადგილოვანმა აჰმედ-ხან უცმიმ უწყოდეს შემდეგი:

ამჟამად იმ მაღალადგილოვანის (აჰმედ-ხანის) მიმართ ალაჰის ჩრდილის უსაზღვრო წყალობის გამო ებოძა მას ერთი ცხენი ჩინებული ლაგამ-უნაგირითურთ და გაეგზავნა. ელდარ-ბეგი და ჯანფულად-ბეგი რომ მაღალ სასახლეში მოვიდნენ,¹... ყოველთვის, როცა ის მაღალადგილოვანი უწმინდეს ბატონთან ყოფილა¹,... დღემდე ყოველი მისი საჭიროება თხოვნის შესატყვისად შევუსრულებთ. აუცილებელია, რომ პატივცემული რაყამის მიღებისას ყველა საქმეზე დაიმედებული იყოს, შიში არაფერზე ჰქონდეს და დახმარების იმედით მოვიდეს მაღალ სასახლეში. თუ ღმერთი ინებებს, შაჰინშაჰური გამორჩეული წყალობის მეოხებით განდიდებულ იქნება და ყოველგვარი თხოვნა და საჭიროება, რაც ექნება, შეუსრულდება. [ამ ბრძანების] შესრულება სავალდებულოდ მიიჩნიოს.

დაიწერა 1154 წლის ზი-ყადე ოლ-ჰარამის თვის 10-ში.

ცსსა, ფონდი 1452. საბ. 77 ა, პირი. ზომა 35×22 სმ. გადაწერილია თეთრ ქაღალდზე შექასთენარევი ნასთალიყით.

¹ აქ ტექსტის ნაწილი გამოტოვებული უნდა იყოს გადაწერის მიერ.

1742 წ. მაისის 26. ნადირ-შაჰის ფირმანი ქაიხოსრო-ბეგის სახელზე სახლთუხუცესობისაგან მისი განთავისუფლებისა და ჯარების მთავარსარდლად დატოვების შესახებ

هو

لله متعالی شانہ عنوان فرمان ہمایون شد آنکہ عمدۃ المسیحیہ کیخسرو بیک بشفقت شاہنشاهی [امیدوار بوده] کہ چون امر مزبور را ازو تغییر دادہ عمدۃ [الاعظم] عباسقلی بیک بغیری را بوکالت تعیین و روانہ آنحدود فرمودیم آن عمدۃ المسیحیہ دیگر دخل در امر [وکالت] نکرده از روی امید واری بلوازم و مراسم سرکردگی قشونی کہ بعہدہ او مقرر است قیام نموده در ہر باب حسن اخلاص و خدمت کناری خود را بر پیشکاخ خاطر انور جلوہ کر سازد و در عہدہ شناسند تحریرا فی ۲۱ شہر ربیع الاول سنہ ۱۱۵۵

ის (ღმერთი)

მაღალი ღმერთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ, რადგანაც შაჰინშაჰური წყალობით დაიმედებული ქრისტიანობის ბურჯი ქაიხოსრო-ბეგი ხსენებული თანამდებობიდან გადაყენებულ იქნა, დიდებულთა ბურჯი აბასყული-ბეგ ბალაირი ვაჟილად დაენიშნეთ და იმ ქვეყანაში გავგზავნეთ. ის ქრისტიანობის ბურჯი ამიერიდან ვაჟილობის საქმეში არ ჩაერიოს და ხელმწიფის წყალობის იმედით საჭირო მონღოლებით და წესიერად იღვაწოს ჯარის მეთაურობის საქმეში, რომელიც მას დაევალა. მან ყოველ საკითხში თავისი წრფელი ერთგულება და მცდელობა გამოაბრწყინოს [ხელმწიფის] ნათელი აზრის წინაშე და თავის მოვალეობად აღიაროს [ამ ბრძანების შესრულება].

დაიწერა 1155 წლის რაბი ოლ-ავალის თვის 21-ში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. ფონდი Pd. საბ. 110. დედანი. ზომა 31×20 სმ. დაწერილია შექასთენარევი ნასთალიყით გაყვითლებულ თეთრ ქაღალდზე. ტექსტის თავზე დასმულია

ნადირ-შაჰის გუმბათიანი ბეჭედი წარწერით:

بسم الله

نکین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

ზურგზე დასმული აქვს შვიდი ოთხკუთხა სარეგისტრაციო ბეჭედი.

საბუთი გამოცემული იყო მ. ხუბუას წიგნში: „საქართველოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, № 39.

1744 წ. აგვისტოს 3. ნადირ-შაჰის ფირმანი დიმიტრი ყაფლანიშვილის ძის ზაალის თოფანგჩიალასის თანამდებობაზე დანიშვნის შესახებ

الله متعالی شانہ عنوان فرمان ہمایون شد آنکہ بنابر شفقت شاہنشاهی در بارہ رفعت و معالی پناہ الاشباہ زال بیک قیلان اعلی ولد دمدرہ بیک کہ عالیجہ طہمورث خان والی الکای تغلیس تصدیق اہلیت او نمودہ از ابتداء ہشتماہہ ہذہ السنہ سچقان خدمت تفنکچی آقاسیکری سرکار یالت کرتیل را با مواجہی کہ قبل از این در وجہ تفنکچی آقاسی سابق مقرر بود بمشارالیہ عنایت و مرحمت فرمودیم کہ حسب الصلاح عالیجہ مشارالیہ بلوازم خدمت قیام و اقدام نمودہ حسن اخلاص و نیکوخدمتی خودرا بمنصہ ظہور رساند مستوفیان عظام دیوان اعلی و وکیل و عمال الکای تغلیس حسب المقرر معمول و منظور داشتہ از شایہ تغییر و تبدیل مصون و محروس دانستہ ہر سالہ رقم مجدد طلب ندارند و در عہدہ شناسند تحریرا فی ۲۳ شہر جمادی الثانی سنہ ۱۱۵۷

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ, რადგან შაჰინშაჰი პატივს სცემს სიდიადისა და აღმატების თავშესაფარ, თანასწორთა შორის რჩეულ დიმიტრი-ბეგის ძეს ზაალ-ბეგ ყაფლანიშვილს, რომლის უნარიანობა თბილისის ქვეყნის ვალიმ, მაღალადგილოვანმა თეიმურაზ-ხანმა დაგვიდასტურა, ამა თავგის წლის რვათვეობის დასაწყისიდან ქართლის სარქრის თოფანგჩიალასის თანამდებობაზე დავნიშნეთ და ის ჯამაგირი ვუწყალობეთ, რაც წინათ ძველ თოფანგჩიალასის პქონდა განკუთვნილი. ზემოხსენებულმა მაღალადგილოვანმა გასწიოს საჭირო სამსახური კეთილგონიერების შესაბამისად და გამოამკლავნოს უზალო ერთგულება და კეთილი მსახურება.

მაღალი დივანის დიდებულმა მუსტოფეებმა და თბილისის ქვეყნის ვაქილმა და მოხელეებმა ამ დადგენილების თანახმად იმოქ-

მედონ, შეცვლა და გადასხვაფერება არ გაბედონ, ყოველწლიურად ახალ რაყამს ნუ მოითხოვენ და სავალდებულოდ მიიჩნიონ [ამ ბრძანების] შესრულება.

დაიწერა 1157 წლის ჯომადი ოს-სანის თვის 23-ში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. ფონდი Pd, საბ. 24. დედანი. ზომა 49x34 სმ. დაწერილია შექასთეთი თეთრ ქალაღზე. ტექსტის თავზე დასმულია ნადირ-შაჰის გუმბათიანი ბეჭედი წარწერით:

الله
نکین دولت و دین رفته بود چون از جا
بنام نادر ایران قرار داد خدا

ზურგზე დასმული აქვს ერთი ოთხკუთხა სარეგისტრაციო ბეჭედი. იქვეა ქართული მინაწერი: ნადირ შაჰის ფარმანი თოფანქჩი აღასობოსა ზაალისა... ჯამაგირით მეფეს თემურაზის სახელზედ 1157.

საბუთი გამოცემული იყო მ. ხუბუას წიგნში: „საქართველოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, № 42.

1746 წ. სექტემბრის 24. ნადირ-შაჰის ფირმანი ქაიხოსრო ბარათა-
შვილის სახელზე მისი შვილის რევაზის მიერ ლეკებთან ბრძოლაში
გმირობის გამოჩენის შესახებ

بسم اله الرحمن الرحيم

لله متعالی شانہ عنوان فرمان ہمایون شد آنکہ عمدۃ الاعظم
کیخسرو بیک برات ایلی بنایات روز افزون شاهنشاهی سرافراز کشته
بداند کہ درینوقت عالیجہ عمدۃ الولات العظام طہمورث خان والی
کرجستان کارتیل حقیقت حسن خدمت ریواس بیک ولد آنعمدۃ الاعظم
در دومانس و مجارہ کہ مشارلیہ را با اشار لڑکیہ روی دادہ
شکستی کہ بر آنها افتادہ عرضہ داشت سریر اعلیٰ نمودہ بود حسن
خدمت و جوہر و کردانی مشارلیہ بر رای جهان آرا ظاہر کردید
روی او سفید میباید کہ بہمہ جہت عنایت بینہایت شاهنشاهی را شامل
حال خود دانستہ در انجام و خدمات مقررہ لوازم سعی و اہتمام تمام
بجای آوردہ مطالب و مدعیات کہ داشتہ باشد از روی کمال استظہار
عرضہ داشت سدہ سینہ اعلیٰ نماید و از فرمودہ تخلف نوزد و در
عہدہ شناسد تحریرا فی ۸ شہر رمضان المبارک سنہ ۱۱۵۹

მაღალი ღვთის შეწვევით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ წარჩინებულთა შორის რჩეულმა ქაიხოსრო-ბეგ ბარათაშვილმა, განდიდებულმა შაჰინშაჰური წყალობით, უწყოდეს, რომ ამჟამად დიდებულ მმართველთა [შორის] რჩეულმა ქართლის საქართველოს ვალიმ თეიმურაზ-ხანმა მოგვახსენა იმ მაღალადგილოვანის შვილის რევაზ-ბეგის ჭეშმარიტად მშვენიერი სამსახურის შესახებ დმანისსა და [იმ] ბრძოლაში, რომელიც მოხსენებულს თავდადებით ჩაუტარებია ამბოხებულ ლეკებთან და დაუმარცხებია ისინი. ზემოხსენებულის კეთილი სამსახური, დიდბუნებოვნებმა და მხნეობა ქვეყნის დამამშვენებელი აზრისათვის (ხელმწიფისათვის) აშკარა გახდა. დაე, პირნათლად იყოს შერაცხული, გრძნობდეს თავის მიმართ უსაზღვრო

შაჰინშაჰურ კეთილგანწყობილებას, დადგენილი სამსახური და მთავარი
ვალეობა სრული მონდომებითა და აუცილებელი რუდუნებით შე-
ასრულოს, თხოვნა და გასაჭირი, რაც ექნება, გულწრფელად მოაზ-
სენოს [ხელმწიფეს] და ბრძანებას არ გადაუხვიოს. [ამის შესრულება]
ვალად მიიჩნოს.

დაიწერა 1159 წლის კურთხეული რამაზანის თვის 8-ში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. ფონდი Pd. საბ. 111. დედანი:
ზომა 40×22 სმ. დაწერილია ნასთალიყნარევი შექასთეთი
თეთრ ქაღალდზე. ტექსტის თავზე დასმულია წოპიანი ბე-
ჭედი ლომისა და მზის გამოსახულებით. ზურგზე დასმუ-
ლი აქვს 4 ოვალური და ორი ოთხკუთხა სარეგისტრაციო
ბეჭედი.

1748 წ. ნოემბრის 8. იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანი მეფე ერეკლეს სახელ-ზე ამ უკანასკნელის მიერ გიორგის (აბდულა-ბეგის) დამარცხებისა და თბილისის ციხის აღების შესახებ

موضع مهر مبارك بندكان اشرف اقدس والا
الملك لله بسم اله الرحمن الرحيم

لله متعالی شانه عنوان فرمان همايون شد آنکه عالیجاه حشمت و جلال دستکاه عمده الولاية العظام نظاما للایالت و الحشمه و الجلال اریکلی خان والی کاخت باشفاق و عنایات خسروانه سر افراز کشته بداند که عرایضی که درینوقت در خصوص گرفتن قلعه تفلیس دو دفعه با کرکی مجادله کرده و در هر دفعه آنها را شکست داده غنیمت گرفته و سایر مواد قلمی و انفاذ درگاه معلی کرده بود بنظر آفتاب اثر رسیده مضمون مفهوم رای عالم آرا کردید حسن اخلاص و عقیدت آنعالیجاه بر بندکان والا ظاهر شده باعث مزید اشفاق خدیوانه در باره او کردید عالیجاه امیر الامراء العظام طهمورث خان والی تفلیس والد آنعالیجاه از جمله قدیمیان این اوجاق کردون رواق است و آنعالیجاه هم قدیمی است و کمال شفقت باو داریم آنچه کرده است خوب کرده است در ازاء فتوحاتی که کرده بود موازی یکقبضه شمشیر فولادی جوهر دار مرصع در وجه آنعالیجاه عنایت و ارسال فرمودیم شمشیر مزبور را بر کمر جمایل و کالد را هم بر کمر خود استوار واز روی اخلاص و عقیدت مندی بخدمات شاهراه دین و دولت قیام و اقدام نموده حسن خدمت خود را بیشتر ازین بر رای عالم آرا ظاهر سازد و بنحوی که قبل ازین مقرر فرموده ایم خلف السلاطین العظام حسن میرزا را با توادان و کدخدایان و ازناوران کارتیل و کاخت روانه درگاه معلی سازد که بنای امور آنولایت را بکناریم و درینباب قدغن لازم دانسته در عهده شناسند تحریرا فی ۱۷ شهر ذی قعدة الحرام ۱۱۶۱

მეუფება ღვთისაა. სახელითა ღვთისა მოწყალისა და შემ-
წყნარებლისა.

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მაღალადგილოვანმა, ბრწყინვალეებისა და სიდიადის მეუფემ, დიდებულ მმართველთა შორის მბრძანებლობით, სიდიადითა და აღმატებულებით გამორჩეულმა კახეთის ვალიმ ერეკლე-ხანმა, ამაღლებულმა ხელმწიფური წყალობით, უწყოდეს, რომ ამას წინათ მაღალ სასახლეში გამოგზავნილი არზები თბილისის ციხის აღებაზე, გიორგისთან ორჯერ ბრძოლასა და ორივეჯერ გამარჯვებაზე, დავლის შოვნაზე და სხვა საკითხებზე, იხილა მზისდარმა [ხელმწიფემ] და რომ მათი შინაარსი გაიცნო ქვეყნის დამამშვენებელმა გონებამ. იმ მაღალადგილოვანის ნამდვილი ერთგულება და სიმტკიცე დიდებული ხელმწიფისათვის აშკარა გახდა და მის მიმართ ხელმწიფურმა პატივისცემამ იმატა.

იმ მაღალადგილოვანის მამა თბილისის ვალი, დიდებული ამირთ-ამირი თეიმურაზ-ხანი ამ ცისტალიანი ოჯახის ძველ [მსახურთა] რიცხვს ეკუთვნის. ის მაღალადგილოვანიც (ერეკლე) ძველი [მსახური] და ამიტომ მას დიდ პატივს ვცემთ. რაც გააყეთა, კარგად გააყეთა. მის მიერ მოპოვებული გამარჯვებების სამაგიეროდ იმ მაღალადგილოვანს ვუბოძეთ და გაუფრავნეთ ძვირფასი თვლებით მოოჭვილი ერთი დამასკური ფოლადის ხმალი. ხსენებული ხმალი აშურ-მითა და ქარქაშით წელზე მაგრად შემოირტყას, გულწრფელად და რწმენით იაროს რჯულისა და სახელმწიფოს [კეთილდღეობის] შარავნაზე და ამაზე მეტად გამოიჩინოს კეთილი სამსახური ქვეყნის დამამშვენებელი ხელმწიფის წინაშე. ისე, როგორც ამას წინათ დავადგინეთ, დიდ ხელმწიფეთა ნაშიერი ჰასან-მირზა საქართველოს და კახეთის თავადებით, ქეთხუდებით და აზნაურებით მაღალ სასახლეში გამოგზავნოს, რათა იმ ვილაიეთის საქმეები მოვაწესრიგოთ. ამის შესახებ გამოცემული ბრძანება იცოდნენ და თავიანთ მოვალეობად მიიჩნიონ [მისი შესრულება].

დაიწერა 1161 წლის ზი-ყადე ოლ-ჰარამის თვის 17-ში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, ფონდი Pd. სპ. 29, პირი, ზომა 31×20 სმ. დაწერილია შექასთენარევი ნასთალიყით თეთრ ქაღალდზე.

ზურგზე გადმოტანილია 7 სარეგისტრაციო ბეჭდები და ქვეშ მინაწერები. ზურგის მარცხენა მხარეს დასმულია ოთხკუთხა ბეჭედი, რომელსაც ქვეშ მიწერილი აქვს:

سواد مطابق اصل اصیل و اصل ... در کاه است

საბუთი გამოცემული იყო მ. ხუბუას წიგნში: „საქართველოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, № 48.

1749 წ. იანვრის 21 — თებერვლის 18. იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანი აჰ-მედ-ხანის დაღესტნის უცმის თანამდებობაზე დამტკიცების, მისთვის საპატიო სამოსის, არაბული ცხენისა და ოქროს იარაღის ბოძებისა და წლიური გასამრჯელოს დანიშვნის შესახებ

سواد من الاصل از شاه ابراهيم من عنوان الكتاب باسم احمد خان اسمی
بسم اله الرحمن الرحيم

فرمان همايون شد آنکه بنا بران اشفاق بيكران شاهانه و عنايات
بی پایان پادشاهانه در باره ايالت و شوکت و اقبال پناه عظمت و حشمت
و اجلال دستکاه عقيدت و مخالفت آگاه عاليجاه شمسالاياله والشوکه و
الاقبال احمد خان اسمی داغستان از ابتداء یکماهه هذه السنه لوی
ائيل مشار اليه را بدستور سابق برتبه بلند مرتبه اسمی کري داغستان
سرافراز و موازی یکدست خلعت آفتاب طلعت فاخره و یکشوب بالاپوش
بادله و یکراءس اسب تازی نژاد مع زين و يراق طلا و ديکديکی
کلابتون بجهت مشار اليه رسول و مبلغ پانصد تومان تبریزی مقرری ساليانه در
وجه او شفقت و مرحمت فرموديم که سال بسال کس فرستاده از عاليجاه بيکريکی
و عمال الکای شيروان باز يافت و صرف معيشت خود نموده از روی اخلاص مندی
و عقيدت کستری بمراسم خدمت مزبور¹ و لوازم آن قيام و حسن اخلاص
و نیکوبندهگی خودرا پزيرای ساحت ظهور سازد و ريشسفیدان و
کدخدایان الکای داغستان عاليجاه مشار اليه را اوسمی آنجا دانسته از
سخن و صلاح حسابی او تجاوز نه نموده انقياد اورا لازم شمرده عاليجاه
بيکريکی شيروان و عمال الکای شيروان شش ماه بششماه موجب عاليجاه
مشاراليه را از قرار قبض بمر او تسليم آدم عاليجاه مشار اليه بخرج
خود مجری دانند مستوفيان عظام کرام ديوان اعلی و لشکر نويسان
سپاه مظفر لوا صورت رقم اشرف در دفاتر² خلود ثبت و سال بسال

¹ مذبور: წიგნი

² مذبور: წიგნი

مجلس علماء الهند
 ۱۱۶۲ سنه
 در عهده شناسند تحریرا فی شهر صفر المظفر سنه ۱۱۶۲
 عمال الکای شیروان مجرا
 قرار قبض بخرج

შაჰ-იბრაჰიმის დედნის პირი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე

სახელითა ღვთისა, მოწყალისა და შემწყნარებლისა

გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მმართველობის, ბრწყინვალეობისა და განგების მფარველი, სიდიადის, პატივისცემისა და სახელგანთქმულობის შემცველი, ერთგული და წრფელი, მტკიცე და გამოჩენილი დიდებული დაღესტნის უცმი აჰმედ-ხანი, რომელსაც ხელმწიფე უსაზღვრო პატივს სცემს და მოწყალებით ეპყრობა, ამ ურჩხულის წლის პირველი თვიდან ძველი წესით დაინიშნოს დაღესტნის უცმის თანამდებობაზე. ერთი ხელი მზისდარი ძვირფასი ხალათი, ერთი ხელი სიასამურის მოსასხამი, ერთი არაბული ჯიშის ცხენი უნაგირითა და ოქროს იარაღით და ერთი ოქრომკედლით მოქარგული ასალი გავუგზავნეთ შემოხსენებულს და ვუწყალობეთ წლიურად ხუთასი თავრიზული თუმანი, რათა წლიდან წლამდე კაცი გავგზავნოს და შირვანის ოლქის მაღალადგილოვანი ბეგლარბეგისა და მოხელეებისაგან მიიღოს [აღნიშნული თანხა], თავის საჭიროებისათვის დახარჯოს და ისე ერთგულად და გულითადად შეასრულოს ხსენებული მოვალეობა, რომ ყველასათვის ცხადი გახდეს მისი გულწრფელობა და მონდომება. დაღესტნის მამასახლისებმა და ქეთხუდებმა ხსენებული მაღალადგილოვანი იქაურობის უცმიდ იცნონ, მის სიტყვასა და გონიერ რჩევას არ გადაუხვიონ და აუცილებლად მიიჩნიონ მისდამი მორჩილება. შირვანის ოლქის მაღალადგილოვანმა ბეგლარბეგმა და საფინანსო მოხელეებმა ყოველ ექვს თვეში ხსენებული მაღალადგილოვანის ჯამაგირი ბეჭდიანი ხელწერილით გადასცენ მის გამოგზავნილ კაცს და გასავლის ნაწილში გაატარონ. უმაღლესი დივანის კეთილშობილმა მუსტოუფებმა და ძღვევამოსილი ლაშქრის მწერლებმა ეს საპატიო რაყაში მუდმივ დავთრებში გაატარონ და წლითიწლობით ხსენებული მაღალადგილოვანის ჯამაგირი ხელწერილის საფუძველზე შირვანის ოლქის მოხელეების გასავლად ჩათვალონ. [ამ ბრძანების შესრულება] ვალად მიიჩნიონ.

დაიწერა 1162 წლის ძღვევამოსილი საფარის თვეში.

გადმოტანილია წარწერები:

سجع مهر	سجع مهر	سجع مهر
الواثق بالله الغنى	بنده شاه ولايت احمد	غبار در كه سلطان عصر ابراهيم
على رضا بن امام قلى	عبدہ حيدر	چه نور عيني واجب بود به چشم سليم
سرکار لشکر	سرکار عراق	
سجیح است	سجع مهر	سجع مهر
سجع مهر	الهدد المذنب عسكر	عبدہ محمد تقى حسینی
عبدہ محمد تقى		
سرکار خراسان		

1749 წ. თებერვლის 19 — მარტის 20. იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანი ზაალ ყაფლანიშვილის თოფანგჩიალასის თანამდებობაზე დანიშვნის შე-
სახებ

لله متعالی شاهه عنوان فرمان همایون شد آنکه بنابر شفقت بیغایت شاهنه و مرحمت بینهایت خسروانه در باب عمده الاعاظم و الاعیان زال بیک قفلان اغای از ابتداء هذه السنه بیلان ٹیل مشار الیه را برتبه تفنکچی آقاسی کبری سرافراز و مبلغ یکصد تومان تبریزی مواجب سالیانه در وجه او عنایت فرمودیم که هر ساله بازیافت و صرف معیشت خود نموده از روی کمال امیدواری چنانچه باید و شاید از هوش و جوهر او سزد بملزومات خدمت قیام و اقدام و حسن جوهر و کار آگاهی خود را بر رأی عرصه مزبور ظهور کرداند سالکان و عمال الکای کرجستان عمده الاعاظم مشار الیه را تفنکچی آقاسی ولایت مزبور دانسته حاکم و عمال و مباشرین امور دیوانی بزچلو وجه سالیانه مواجب را هر ساله از بابت مالیات بجهت خود مهمسازی و از قرار قبض بخرج خود مجری دارند مستوفیان عظام کرام دیوان اعلی شرح رقم اشرف را در دفاتر خلود ثبت و در عهده شناسند تحریرا فی شهر ربیع الاول ۱۱۶۲

მაღალი ღვთის შეწევნით გამოვიდა უზენაესი ფირმანი მასზე, რომ მეფური უსაზღვრო პატივისცემისა და ხელმწიფური უშუალოდ წყალობის საფუძველზე დიდებულთა და აღმატებულთა შორის რჩეული ზაალ-ბეგ ყაფლანიშვილი ამა გველის წლის დასაწყისიდან თოფანგჩიალასის თანამდებობაზე აღვაზევეთ და ვუბოძეთ წლიურად ასი თავრიზული თუმანი, რათა ყოველ წელიწადს აიღოს, თავის სარჩოდ დახარჯოს საესებით დაიმედებულმა და ისე, როგორც შეჰფერის მის გონიერებას და შთამომავლობას, საჭირო სამსახური გასწიოს, რათა მისი მიხვედრილობა და კეთილშობილება ხსენებულ ასპარეზზე ცხადი და აშკარა გახდეს. საქართველოს გულმართალმა ხალხმა და მოხელეებმა ხსენებული დიდებულთა ბურჯი იმ ვილი-

ეთის თოფანგჩიადასად იცნონ. ბორჩალოს მმართველმა, მოხელეებმა და სახელმწიფო საქმეთა რწმუნებულებმა აკრიფონ და დაამზადონ მისი ყოველწლიური გასამრჯელო მალიათის თანხებიდან და ხელწერილის საფუძველზე გასავალში გაატარონ. უმაღლესი დივანის დიდებულმა და კეთილშობილმა მუსტოფეებმა ეს საპატიო რაყამი მუდმივ დავთრებში გაატარონ და თავიანთ მოვალეობად მიიჩნიონ მისი შესრულება.

დაიწერა 1162 წლის რაბი ოლ-ავალის თვეში.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, ფონდი Pd. საბ. 134, დედანი, ზომა 39×26 სმ. დაწერილია შექასთეთი გაცვითლებულ ქალღვრულზე. მელანი ბევრგან გადასულია. ტექსტის თავზე, მარჯვენა მხარესა და შუაში დასმული აქვს ორი ერთნაირი გუმბათიანი ბეჭედი წარწერით:

بسم الله سلام على ابراهيم

მარჯვენა აშიაზე:

مقرر آنکه سلاله النجباء العظام ميرزا تقی و كيل
 ماليات مزبور بجزلو مواجب عمدة الاعظام مزبوري را از
 بابت ماليات الكای مزبوره كارسازى و بخرج خود از قرار
 قبض مشار اليه مجرى داند و در عهده شناسد

დადგენილია, რომ კეთილშობილმა დიდებულმა, ხსენებული ბორჩალოს მალიათის რწმუნებულმა, მირზა თაყიმ ხსენებული კეთილშობილთ ბურჯის ჯამაგირი დაამხადოს დასახელებული ოლქის მალიათის თანხებიდან და ზემოხსენებულის ხელწერილის საფუძველზე გასავალში გაიტაროს. ამის შესრულება დაივალოს.

ზურგზე აქვს ორი ოვალური და შვიდი ოთხკუთხა სარეგისტრაციო ბეჭედი, რომელთაც ქვეშ მიწერილი აქვთ:

نوشته شد	ثبت سرکار لشکر شد	ثبت سرکار عراق شد
عبد الحیدار		ثبت سرکار فارس شد
		ثبت سرکار خراسان شد

საბუთი გამოცემული იყო მ. ხუბუას წიგნში: „საქართველოს მუზეუმის სპარსული ფირმანები და ჰოქმები“, № 49.

ტირმინების ლექსიკონი

ამირთ-ამირი (არაბ. أمير الامرا) ჯარის სარდალი; ცალკე მხარის მმართველი, ჩვენს საბუთში ეს ტიტული თეიმურაზ II-ს აქვს მიკუთვნებული.

ბეგლარბეგი (თურქ. بيگلر بيگي ბეგთაბეგი) ხანები და ამირები სეფიანთა და აეშართა დროს, რომლებიც საზღვრისპირა დიდ ოლქებს განაგებდნენ როგორც სამოქალაქო, ისე სამხედრო საქმეში.

გველის წელიწადი (თურქ. ييلان يي) მონღოლური 12-წლიანი ციკლის მეექვსე წელი.

დავთარი (სპარ. دفتر) წიგნი; რვეული, დავთარი. გადასახადების ჩასაწერი წიგნი.

დივანბეგი (არაბ.-თურქ. ديوان بيگي) უმაღლესი სამოქალაქო მოსამართლე, რომელიც საადათო სამართლის, „ურფის“ საფუძველზე არჩევდა საქმეებს.

დივანი (სპარ. ديوان) უმაღლესი სახელმწიფო ორგანო, დაწესებულება, უმაღლესი სამსჯავრო, რომელიც განაგებდა სახელმწიფოს შემოსავალ-გასავალს, სახელმწიფო მიწებს და სხვ.

დინარი (სპარ. دينار) ფულის უკნინესი ერთეული, რომელსაც XVII—XIX ს-ში მხოლოდ პირობითი მნიშვნელობა ჰქონდა თუმცა სისტემაში და სათვალავად იხმარებოდა. 10 000 დინარი ერთ თუმანს შეადგენდა.

ელი (თურქ. ايل) ხალხი, ტომი, მომთაბარე ტომი.

ეშიკადასიბაში (თურქ. ايشيك افاسى باشي) ადმინისტრაციული აპარატის ხელმძღვანელი ხელმწიფის კარზე, რომლის ხელქვეითები იყვნენ სოკბათ-იასაულები, ჯარჩიები, ყაფუჩები. ეშიკადასიბაშის მოვალეობა სეფიანთა ირანში იყო ცერემონიის დაცვა სასახლეში და ხელმწიფისათვის მთხოვნელთა წარდგენა. ნადირ-შაჰის დროს ეშიკადასის მოვალეობანი გაზრდილია (იხ. საბ. 17). იგი თბილისის მხა-

რეთა ჯარების(!) ემიკალასიბაშის თანამდებობაზე დანიშნულ ელიზბარ-ბეგ ყაფლანიშვილს ავალებს თბილისის ვილაიეთის ჯარების მზადყოფნასა და აღჭურვილობას, სამგზავრო და სასაბალნე ცხენებისა და გამყოლების უზრუნველყოფას სამგზავრო მოწყობილობებით. ემიკალასიბაში ამ საბუთით უმაღლესი საინტენდანტო მოხელე ჩანს.

ეზლასი (არაბ. احدات მრ. რ. სიტყვისაგან احد „ამბავი“, „შემთხვევა“) ტერმინოლოგიური მნიშვნელობა: გადასახადი, რომელსაც გლეხებს (რაიას) ახდევინებდნენ მათ შორის ატეხილი დავის გარჩევის, ან ისეთი ბოროტმოქმედების განხილვისათვის, როგორიც იყო ე. წ. „ოთხი შემთხვევა“ — კაცის მოკვლა, ქალის გაუპატიურება (ბიქრი), თვალის დავსება და კბილის ჩაგდებინება. სეფიანთა ირანში ამ საქმეებს ტარულა, ზოგჯერ თიულდარი და გადასახადების აკრეფის იჯარადარები არჩევდნენ.

ვალი (არაბ. والى) საზღვრისპირა ოლქის მმართველი, უმაღლესი ფეოდალური პატივი და თანამდებობა სეფიანთა სახელმწიფოში. ვალით იწოდებოდნენ ირანის შაჰისაგან დამოკიდებულებაში მყოფი ქართლ-კახეთის მეფეები გვიანფეოდალურ ხანაში.

ვაქილი (არაბ. واكل) ოქმუნებული, წარმომადგენელი, საქმეთა გამგებელი მოხელე.

ზი-ყადე, **ზი-ლ-ყადე** (არაბ. ذى القعدة, ذى القعدة) მუსლიმანური მთვარის წლის მეთორმეტე თვის სახელი ამ თვეს, ისევე როგორც პირველ (მოჰარამ) და მეთერთმეტე (ზი-ჰიჯჯე) თვეებს, „აკრძალული“ (الحرم) ეწოდებათ იმის გამო, რომ ამ თვეებში აკრძალულია ომი და ბრძოლა.

ზი-ჰიჯჯე, **ზი-ლ-ჰიჯჯე** (არაბ. ذى الحجة, ذى الحجة) მუსლიმანური მთვარის წლის მეთერთმეტე თვე.

თავის წელიწადი (თურქ. سچقان ئيل) მონღოლური 12-წლიანი ციკლის პირველი წელი.

თოფანგჩილასი (სპარ.-თურქ. تفنگچى اقاسى) მეთოფეთა რაზმის უფროსი.

თოფჩიბაში (სპარ.-თურქ. توبچىباشى) მეზარბაზნეთა უფროსი.

თუმანი (მონღ. تومان) ფულის ერთეული, რომელიც 10 000 დინარს შეიცავს. თავრიზული თუმანი — თუმანი თავრიზის კურსით. ნადირული თუმანი — თუმანი ნადირ-შაჰის მიერ დადგენილი კურსით.

იუზბაში (თურქ. (يوزباشی) ასისტავი, ასეულის მეთაური)
ლაშქარნავისი (სპარ. لشکر نويس) ჯარის უიების შემდგენელი,
ჯარის მწერალი.

მოლაზემი (არაბ. ملازم) მხლებელი, მსახური; ადგილობრივი
მმართველების ჯარის ნაწილის მეთმარი.

მოჰარამი (არაბ. محرم) მუსლიმანური მთვარის წლის პირვე-
ლი თვის სახელი.

მოჰასელი (არაბ. محصل) გადასახადების ამკრეფი მოხელე.

მუსთოუფი ალ-მამალექი (არაბ. مستوفى الممالك) სახელმწიფოს
ფინანსების გამგე, რომელიც კონტროლს უწევდა და მართავდა სე-
ფიანთა ირანის შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვას.

მუსთოუფი (არაბ. مستوفى) საფინანსო კონტროლიორი სახელ-
მწიფოს ცენტრალურ ორგანოებში ან ცალკე ოლქში და მხარეში.

ნასთალიფი (არაბ. نستعليق) არაბული დამწერლობის ხელი,
რომელიც, ჩვეულებრივ, იხმარება სპარსული ხელნაწერი წიგნები-
სა და დოკუმენტების დასაწერად.

რაბი ოლ-ავალი (არაბ. ربيع الاول) მუსლიმანური მთვარის
წლის მესამე თვის სახელი.

რაბი ოს-სანი (არაბ. ربيع الثاني) მუსლიმანური მთვარის
წლის მეოთხე თვის სახელი.

რაია (არაბ. رعية) მიწათმოქმედი, გლეხი.

რამაზანი (არაბ. رمضان) მუსლიმანური მთვარის წლის მეც-
ხრე თვის სახელი. მისი ეპითეტია „კურთხეული“ (المبرك).

რაჯაბი (არაბ. رجب) მუსლიმანური მთვარის წლის მეშვიდე
თვე. მისი ეპითეტია „პატივცემული“ (المرحب).

სარქარი (სპარ. سرکار) 1. გამგე, რწმუნებული, უფროსი. 2. ხელ-
მწიფის კარი. 3. ხელმწიფის კარის სამეურნეო დაწესებულებათა სა-
მმართველო, ხაზინა.

საფარი (არაბ. صفر) მუსლიმანური მთვარის წლის მეორე
თვის სახელი. მისი ეპითეტია „ძღვეამოსილი“ (المظفر).

ურჩხულის წელიწადი (თურქ. لوى نيل) მონღოლური 12-
წლიანი ციკლის მეხუთე თვე.

უცმი — დაღესტნის ერთ-ერთი მხარის, ყაითაყის მფლობელობაში მთავრის ტიტული.

უმეჟაში (სპარ. **بیشکاش**) უმცროსისაგან უფროსისათვის (მაგ., ფეოდალებისაგან შაჰისათვის) მისართმეველი ძღვენი, საჩუქარი.

ქედხუდა (სპარ. **کاخ**) სოფლის მამასახლისი; ხელოსანთა ამქრის ხელმძღვანელი; უბნის უფროსი; გვარის ან ტომის მეთაური.

ღაზი (არაბ. **غازی**) რჯულისათვის მებრძოლი, გამირი. ასე ეძახიან სპარსულ წყაროებში ყიზილბაშთა მეომრებს.

შაბანი (არაბ. **شعبان**) მუსლიმანური მთავრის წლის მეორე თვის სახელი. მისი ეპითეტია „დიდებული“ (**المعظم**).

შავვალი (არაბ. **شوال**) მუსლიმანური მთავრის წლის მეათე თვის სახელი. მისი ეპითეტია „პატივსაცემი“ (**المكرم**).

შამხალი — დაღესტნის ერთ-ერთი მხარის, ყუმუხეთის გამგებლის ტიტული.

შექასთე (სპარს. **شکسته**) სიტყვასიტყვით, — დამსხვრეული, დამტვრეული. ირანში, ინდოეთსა და შუა აზიაში ხმარებული არაბული დამწერლობის გაკრული ხელი.

ჩაფარი (თურქ. **چاپار**) შიკრიკი, მალემსრბოლი.

ცხენის წელიწადი (თურქ. **یونت کبی**) მონღოლური 12-წლიანი ციკლის მეშვიდე წელი.

ძაღლის წელიწადი (თურქ. **ایت کبی**) მონღოლური 12-წლიანი ციკლის მეთერთმეტე წელი.

ხალათი (არაბ. **خلعت**) პატივისცემის ნიშნად ხელმწიფისაგან საჩუქრად გაცემული ძვირფასი ტანისამოსი.

ხუტბა (არაბ. **خطبه**) ლოცვა, რომელსაც პარასკევობით და დღესასწაულებზე წარმოთქვამს მეჩეთში იმაი ალაჰისა და წინასწარმეტყველი მუჰამედის სადიდებლად და ხელმწიფის საკეთილდღეოდ.

ჯომადი ოს-სანი (არაბ. **جمادی الثانی**) მუსლიმანური მთავრის წლის მეექვსე თვის სახელი.

სამივლები

პირთა სახელები

- აბასყული-ბეგ ბალაირი 68
 აბდულა-ბეგი იხ. გიორგი.
 აბრაამ კრეტაცი 10
 ადილ-შაჰი 10
 ათაი-ხანი 61
 ალექსანდრე 47
 ალიყული მირზა 10
 ასლამაზ-ხანი 16
 აჰმედ-ხანი 9, 11, 17, 18, 19, 21, 22, 23,
 24, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 38, 39,
 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48,
 49, 50, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 60, 61,
 62, 66, 67, 77, 78
- ბუსე კ. 10
- გიორგი II, 74
 გიუნაშვილი ჯ. 7
- დემიტრი (დემიტრი-ბეგ) ყაფლანიშვი-
 ლი 70
- ელდარ-ბეგი 67
 ელიზბარ (ელიზბარ-ბეგ) ყაფლანიშვი-
 ლი 63, 64
 ერეკლე II (ერეკლე-ხანი) 9, 11, 74,
 75
- ზაალ (ზაალ-ბეგ) ყაფლანიშვილი 11, 70,
 71, 80
- თეიმურაზ II (თეიმურაზ-ხანი) 9, 70,
 71, 72, 75
- იბრაჰიმ-შაჰი 7, 9, 11, 74, 77, 78, 80
 ისქანდერ მუნში 7
- კიკნაძე რ. 7
- მეჰდი-ხანი 27
 მეჰდი-ხანი, ისტორიკოსი 10
 მეჰრალი-ბეგი 21, 22
 მირზა თაყი 81
 შორთაზა-ალი 32, 33
 მოჰამედ დურ(?) 62
 მოჰამედ მორად-სულთანი 19
 მოჰამედ სალემ-ბეგი 27
 მოჰამედ ქაზემი 10
 მოჰამედ-შაჰი 43
- ნადირ-შაჰი 7, 9, 10, 15, 17, 18, 21, 23,
 24, 26, 29, 30, 32, 33, 35, 38, 39,
 41, 42, 45, 46, 48, 49, 52, 53, 54, 55,
 57, 58, 60, 63, 65, 66, 68, 69, 70, 71,
 72
- ორბელიანი პაპუნა 10
- რევაზ-ბეგი 72
 რევაყული მირზა 43
- სარდარ-ხანი 27
 სურხაი-ბეგი 9, 30, 32, 33, 34, 39, 45,
 46, 47, 48, 50, 61
- ფათემი მ. 7
 ფათმა-ხანუმი 58
 ფარჰად-ბეგი 27
 ფუთურიძე ვ. 7, 11
- ქაიხოსრო (ქაიხოსრო-ბეგ) ბარათაშვი-
 ლი 35, 68, 72

შაპროხი 11

ზორშიდ-ბეგი 27

ქეიშვილი ა. 7

ხუბუა მ. 10, 16, 37, 65, 69, 71, 76, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

ჭალილ-ბეგ ავშარი 59, 61
ჯანფულად-ბეგი 24, 67

ჭასან-ბეგი 33, 34, 39
ჭასან-მირზა 74
ჭასან რუმლუ 7
ჭოსეინ ალი-ხანი 27

ხასფულად-ხანი 21, 22, 30, 43, 44, 48, 50

გიორგაფიშლი სახელები

ავარეთი 40, 44, 50, 59, 61
ავღანისტანი 43
ათოქი 43
აყ-აყშე 46, 59

საავალიშვილო 15
საბარათიანო 15
საქართველო 7, 9, 15, 16, 36, 64, 72, 75, 80
საციციანო 15

ბანქეშესტანი (?) 43
ბელუჯისტანი 43
ბორჩალო 15, 16, 81

ფეშავერი 43

დარუბანდი 19, 23, 24, 27, 34, 61
დაღესტანი 9, 17, 19, 24, 34, 38, 40, 41, 43, 45, 46, 50, 53, 77, 78
დმანისი 72

ქაბულისტანი 43
ქართლი 9, 34, 36, 70, 72

თალა 39, 44, 47, 50, 54, 55, 56
თახტეს ციხე 15
თბილისი 7, 10, 16, 63, 64, 70, 74, 75

ყაითაყი 9, 18, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 30, 39, 43, 47, 49, 53, 55, 59
ყანდაპარი 33, 34
ცილქანი 27
ყუბა 27, 33
ყუმუხეთი 30, 33, 34, 39, 44, 46, 47, 50, 59, 61

იალბუზის მთა 40, 55, 56
ინდოეთი 9, 41, 43, 45, 47, 50
ირანი 7, 10, 18, 19, 21, 24, 27, 30, 33, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 49, 50, 53, 55, 58, 61, 62, 67

შაქი 32, 33
შაჰ-ჯეჰანაბადი 43, 50
შირვანი 27, 78

კახეთი 9, 75

ჩერქეზეთი 40
ჩრდილო კავკასია 9

მეშქედი 10, 34
მულანი 17, 19

ჭარი 39, 44, 47, 50, 54, 55, 56

ნადირაბადი 43

ჭერალი 61

ოსმალეთი 9

ზაზარეჯათი

რუსეთი 19, 21, 22

აზნაური 15, 64, 75
ამალა 33, 40, 43, 47, 50, 61, 62
ამირთ-ამირი 36, 64, 75
აბზა 23, 24, 27, 43, 49, 52, 53, 58, 75

ბეგლარბეგე 27, 36, 64, 78

გადსახადები 36, 40, 64
გურაგანული დინასტია 43

ღვეთარი 36, 64, 78
დივანბეგი 35, 36
დივანი 36, 64, 68, 78, 81
დინარი 36

ელი 30, 40, 43, 44, 50
ეშიკალასიბაში 27, 63, 64, 65
ეჰდასი 36

ვაზირი 36
ვალი 70, 72, 75
ვაქილი 36, 68
ვილაიეთი 24, 43, 59, 64, 80

თავადი 15, 64, 75
თოფანგჩილასი 11, 70, 71, 80, 81
თოფჩიბაში 61
თოღრა 10
თუმანი თავრიზული 36, 64, 78, 80
თუმანი ნადირული 64

იუზბაში 64

მალიათი 81 მამასახ.
მამასახლისი 64, 78
მოლაზემი 43, 50, 55
მოჰასელი 33
მუსტოფეი 36, 64, 70, 78, 81

ნაიბ ოს-სალთანე 43
ნასთალიყი შექასთენარევი 20, 22 24,
26, 31, 47, 51, 56, 59, 61, 67, 68, 75

ოქმი 19

რაცამი 18, 19, 30, 34, 36, 39, 43, 46,
50, 52, 53, 55, 56, 59, 61, 64, 65, 66,
67, 69, 81

ხეარი 36
სარქარი 19, 36, 64, 70
სეიდი 47
სუნიტები 19

უცმი 9, 11, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 26,
27, 29, 30, 32, 33, 38, 39, 41, 43, 45,
46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 55, 57, 58,
60, 61, 62, 66, 67, 68, 77, 78

ფადიშაჰი 43
ფეშქაში 24, 36
ფირმანი 7, 9, 10, 11, 15, 18, 21, 22,
23, 24, 26, 29, 30, 32, 33, 35, 36,
38, 41, 43, 45, 47, 48, 49, 52, 54, 57,
60, 61, 63, 64, 66, 67, 70, 71, 72, 74,
75, 77, 80

ქეთხუდა 39, 50, 75, 78

ღაზი 16, 43, 55, 56, 64

ყადი 46

შამხალი 9, 22, 30, 33, 34, 39, 43, 44,
46, 50, 61

შაჰინშაჰი 43, 53, 58, 67, 70

შექასთე 65, 71, 81

შექასთე ნასთალიყნარევი 16, 34, 36,
40, 44, 53, 73, 79

შიიზმი 10

ჩაფარი 21, 43, 50

ხალათი 78

ხანი 55

ხაყანი 64

ხუტბა 19

ჯამათი 19, 44

ჯამეგირი 36, 65, 70, 71, 78, 81

ჯარი 30, 41, 43, 48, 61, 64, 68

ჯარიმა 36

ჰანიფიტური რელიგია 19

ჰაჯი 39

პოქმი 7

باسم ارحمت اکر

سپهبد خیرالاسماء

مهر
سپهباد

۱۳۵۵

تین حالت درین فرجه کوه خوار
بنام خدا و ایران خوار داد خدا

۱۴۵۴

کوه خوار

آینه لایات و ولایت پناه حشمت و جلالت و اجمال کوه خوار نظام

الایاله و انوار محمدان ادر فرخطاق به شفقت شانه در حمت سر روانه امید و الهیه بانه که در فیروز افروز
که تمام امارت و اعجاز و غلبه تمام ایران و سر کوه کمان سپه غلظت آن از بزرگواران و در آن کوه خوار کوه خوار
متفق اللفظ از در خیزد کماست در آن استعداد و طبع غفوره که ابر عظمت و فرما نغز پائین کوه خوار
فرجه توجه حیات و محافظت صورت با و سر پا به بشیم و از آنجا که در بؤخر حشر ضلالتی و عوم اهل ایران کوه خوار
نظارت بر کوه خوار به زمام فرمان فرمایی که با کف اشیا به کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار
مسجد جعفر که از مذاب ابر است و به استعداد و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار
آن بود واجب تقدیر اندک و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار
و خطب بنام فرجه به کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار
لغذا از فرط شفقت فرود آید فرجه به کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار و کوه خوار

باسم احمد خان آقوش

بسم ظاهر محمد صالح

شماره سند: 145
تاریخ: 1305

بنام خداوند
بنام نادمایران قرار داد
مهر

آنکه این است و ثلثت بنا به جلا دستاه لفظا مالایله احمد خان آقوش

بصفت نامه سرافراشته بدانکه در این وقت فخر و محبوب جانفولاد افغان در کما صوفی و جو بنظر اکثر رسید

اخذ و مکتب آتقی به بر نوبت بی نظیر و ظاهر و حکومت و کما شفقت به آن عالمه داریم و آنکه صلح و اود استیم به عمل آرد و

و میآیدیم و حکم در بند و احوال فضا بشن در رجول - دلایت در بند و قیفاق و دستان بنوار به این مکتب مانع در اود

و آن عالمه نیز مکتب و مکتب آتقی است آن که باید که در آن صلح و اود استیم به عمل آرد و مکتب مانع در اود

قرب جبار به عمل آرد و نوع غایبه که از احد طرف حسب در ایلی واقع نشود و لوازم خود متر در هر باب تقدیم سینه

حقوق و من و نرا و در وقت جانفولاد از حق روانه فرمودیم امید غرض که بود که در دست اراک به شکیست نوا به شکیست

تا هر آنکه در اود خود میایدیم هیچ پیشکینین پیشکینین نداشتیم و در دست اراک به شکیست نوا به شکیست

در دعوت خود اوز در امید در عرض مکتب همه جهت سطره با در همه کسنامه

244 و نذر حق الزام 1136

۱۵۰۰

لشکر مقدس

بین بخت و جزا تو بود چه از جا
بیم نام ایران تو را داد خدا

۱۵۰۰

فرمان همایون پناه
آنکه عالیجناب احمد خان اوسم قیطاق به شرفت شاه سزاوار گشته بدانند و بقیه از این دست در مدینه
و مردم در بنه بعضی افسوس رسیده بایره غلبه فرزند لیب خدایوانه انهاب یافته هنوز بنده خاص و عام انظباطه و انبساط
بانتخاباتی تیر اعلام و مقرر فرموده بودیم که هر انون امور ایشان گشته راه انبساطی با آن جماعت مسعوده نیده و در این وقت که قلمه
ایستادگی تیر و فراد کسب برادر خورشید کسب و بجزر و اردو در حاشی و عرفیه آن جماعت را بنظر افسوس بنده مستقیم
که اکثر انظباطه به تغییر بودند و چنانچه لغز دست شترت به اندر کرده و سیر و جمع فرارده انچون تر و خشک را بشناید بگر
سوی حق ضایع صورت خسر و از بود همدان اس بر آردون قبوسین روانه فرمودیم خبر هر معنون و قسم شهر ف مطلع کردو
از فراریان انجمت هر کس که نزد آن عالیجناب آمده پیشه یا ان جبهه بیه گرفته عقبه سخته نزد ایالت
و شوکت پناه نطق ما ائمه مسینعی خان حاکم قبه و قلعه ان اسل در کرده مشا را روا نه

წმინდა ანას ნაბე დორმეზიას სერსონი აღმოს და მოქალაქე რა არის ნაბე დორმეზიას
 მათი სერდარხან ბეგლუკი სერდარხან ბეგლუკი სერდარხან ბეგლუკი სერდარხან
 მთავარ დორმეზიას ნაბე დორმეზიას ნაბე დორმეზიას ნაბე დორმეზიას

წმინდა ანას ნაბე დორმეზიას სერსონი აღმოს და მოქალაქე რა არის ნაბე დორმეზიას

წმინდა ანას

წმინდა ანას
 სერსონი

საბ. 5 (დასასრული)

بسم احمد فان اومر

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
بسم الله الرحمن الرحيم
بسم الله الرحمن الرحيم
بسم الله الرحمن الرحيم

14

اِنَّهُ عَلِيٌّ وَاحِدٌ وَهُوَ قَطِيقٌ بِنَفْسٍ سَهْوِيَّةٍ لِأَنَّهَا كَرَامَةٌ

وَعَرَفِيَّةٌ كَمَا دَرِيخًا أَرَزَلًا لِنَصْلِهِ وَهُوَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَبِأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

وَأَنَّهَا كَرَامَةٌ وَهِيَ تَأْفِقٌ كَمَا نَبِيًّا عَالِيًّا وَهُوَ مَفْلُودَةٌ شَمْسِيَّةٌ وَهِيَ كَمَا نَبِيًّا رَازِقِيَّةٌ كَمَا نَبِيًّا

بسم الله الرحمن الرحيم

الذی یومر فی ۱۴۹۲

مر

ببین حرکت و دینز فیه بود چنانچه
بنام نور ایران قرار داد خدا

فردان پدید آید
 الله ایات شریک است و عدل است
 کشته براند و در حبس کربلایان بر سینه زار شمشاد است
 و فرستادند بر سر کوه آمدند و سر فریب کجایم
 خبر و اثر و تغییر است از آب جان ما نیز غمگین
 ظاهر شود و در بنوقت همه الایمان حسن است
 در انحصار مرقوم فریب چون انبیا و ممالک شمال
 و در انحصار مرقوم فریب چون انبیا و ممالک شمال

ان ابلت کجاست و رادیه بعلت بدبختی که در آن گرفتار شده و معتمدی را بر بند زنده و حسن است از دستخیزد و گوید
 از هم قطع را محبوب آنم غمزه سبب اریس و عقبت عالی را با او اعلام تا بند او را در آن و در آن که در آن است و در آن است
 حسن است او را بر دستش و در آن دستش است اما که آن است و در آن است و در آن است و در آن است
 طغفر قرین که از فتح و پیروزی در آن حاصل شده سعادت بر می آید و در آن است و در آن است و در آن است
 بد بند زنده است و جلوه کار برود عرض و آن عالی آن نیز بر زنده است و در آن است و در آن است
 نوعی در آن است و بر مصالحی از جمله بعد از آن که در آن است و در آن است و در آن است
 حال خفا داشته است و ملت خود را از روی امید و از عرض غم دور نموده است و در آن است

جمع
 محبت اهل بیت
 مهر

جمع
 عید
 مؤمن

بسم الله الرحمن الرحيم

اینم غیره قرار داد و ظاهرش پندار غیره است که هر یک از اینها

بسم الله الرحمن الرحيم

و غلامان عقبه از پیش که از بر او است مظهر بود و چه که از طریق ایشان می باید باشد پس از آنکه

شماره شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

شماره شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

شصت و شش مانده در روز جمعه است که پیش از آنکه در روز جمعه باشد و این یکمین مرتبه است که در این

محمد باقر

ბაგრატიონების მიხედვით არც ერთი არსებობს რომელიმე
წინაპარსა და არც ერთი არსებობს რომელიმე
წინაპარსა და არც ერთი არსებობს რომელიმე
წინაპარსა და არც ერთი არსებობს რომელიმე

1101

საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

საბ. 9 (დასასრული)

بسم احمد رضا لاری

بسم اذخر الانس

۱۴۵۲

بسم الله
ببین ورت این بنام خیر و برکت
بنام خرد ایران قرار داد خدا

آنکه عالی و عدل الهی الکرام احمد رضا لاری فقط با خفت الله

بهران شایسته همسر افراز گشته بداند که هر کف در نوبت از در احسان و اتفاق مصلواتی که شکر و در این مصلوات
در مملکت هندوستان بنظر تمییز ندادند سید حسن احضار و اتفاق آن عالی و نواب به این نام همسر است
و چون که فتنه خود را پلافت ه جهان آلود و با فرمالک هندوستان به فرست که قبل از این در تمام بنام همسر است
اگر از جمله که رضا قلی میرزا ایستادند ایران سر شده و اولاد آن را احسان کرده و سر افراز حاصل که خواننده
و در خبر که در هم ندرت و الا کل سو که به این نام و در طرف این نامی به این نام با هم که از انواع
هندوستان که به خواش هم خدمت در کاب خفرتا بر به بیست و نه دارد و بنام همسر است و در آنجا که تا آنکه
بیت و پنج منزل است هم از آن است که است ایران که است با خدا و خدمت مملکت ایران است که حضرت مملکت است
قدر قدرت و جامع افزوده شده قالی و سلسله علیه که در کاب هم در شاه به درش مملکت هندوستان

کتابخانه ملی ایران
شماره ثبت کتاب: ۴۵۳
شماره ثبت سند: ۴۵۳
تاریخ ثبت: ۱۳۵۷

لمبرایقه

۶۷۴-۵۷۶

ببین دولت دینیز و نود چون ازین
بنام نامور ایران فرار داد خدا

مفرانده از ایران نام بخت رقم سر ما بپس و امانا فوق ما کرده با اتفاق ما با آوسمی
و شکیلی ما فراق و شکر را طلبید رقم را بقیق بخرسید و جریا دیرسد عرض نه بید مستعد باشند
که هر روز رقم جدید پرسد و خدا ما شعلیم مفرانده خواهد شد بتقدیم رس نند و در عهد شناسند

لمبرایقه

ببین دولت دینیز و نود چون ازین
بنام نامور ایران فرار داد خدا

فرمان جهانیشند انکه اباب و دولت سپاه عالمی احمد خان او سر قطان بشفقت منایت حسروان و عطایات منایت
پشت مانده سرفروز و امید و در کشته بداند که مراب عقیدت و اخلاص و صفای نیت افغانی بر لوب بر لوبان تا ابراست
و در نیت بر ختم و همیشه او فرموده ایم از در صداقت و اخلاص بقیق رس بند و کلام نه غمخوردگی است که عبور
کوب معرفت غمخوردگان اتفاق افتاد و نظر بر اعانت اینست و اینک سینه جاردن و حقوق از آن غمخوردگان

بوفد را فرستید و استقبال آنحضرت نخستین مدین اوقات که از راه بیجاورد و از آنجا حرکت بقطر سیده هر چه
که نقل بر چنین در صافی از مدینه نایت معلوم شد که سفر فتنه و منشا فاسق و فاجر و اولاد او پیشینه که در راه باطل بود
متفق گفته با عقدا و نحو عهده را خلا و بی شورا غیر بنی بنی چنان تواریخ همانان با بغیات از راه بیجا
مسلت هند و ستان را مقبول و عطف همان بسمت بر آن فرستادیم ان شاء الله تعالی کعبه بر کعب حرکت
و عقرب وارد و غیر برین در این تجربه رسیده اند تا بعد از فرمایم که استعد از خاطر را خوش و انداخته
در هر باب از روز امید و از هر سهم اهدام را سنج بوده بشقتش تا زمانه و همیشه و در همه
هر روز و هر پنج روز

س. 11 (داساسرکولی)

اینجانب به اتفاق با این خصوصیت که همیشه در این خصوص رتبه بر سر او نیز می باشد و در حال حاضر در کوه رسیده و به اتفاق با اینجانب
 ایدت شده و در این خصوص که همیشه در این خصوص رتبه بر سر او نیز می باشد و در حال حاضر در کوه رسیده و به اتفاق با اینجانب
 در حال حاضر در کوه رسیده و به اتفاق با اینجانب ایدت شده و در این خصوص که همیشه در این خصوص رتبه بر سر او نیز می باشد
 در حال حاضر در کوه رسیده و به اتفاق با اینجانب ایدت شده و در این خصوص که همیشه در این خصوص رتبه بر سر او نیز می باشد
 در حال حاضر در کوه رسیده و به اتفاق با اینجانب ایدت شده و در این خصوص که همیشه در این خصوص رتبه بر سر او نیز می باشد

لذا در تاریخ ۱۳۰۲

جمع
 بنده اهل پیشتر
 سید محمد

بسم الله الرحمن الرحيم

۴۳

بسم الله

کتابت صورت و در نسخه کتب
نام نهاد ایران قرار داد خدا

۱۴۵۹

۴۳ کتاب

دعا

آنکه عاقله احمد خان ادرق طاق بیفت به نیت شش مهر و درین روز

صبر عاقله که در وقت شش بر حسن اخلاص عفو تو و انفرادی مخلصت مناسبت خود بطریق کیمیا اثر رسیده درین صفت

مدت هر قدر که بیان عاقله مروج است بعد مقدمه در تقدیر آن بعد آمده اند و چون اثر سبب خود فخر کرده

حسن و خدمت در آن عاقله بر نطق باطنی تا خطی است درین وقت رقم تقابل آنکه در آن زمان رقوم کل که در رقم

نزدیک بود و او در آن ایام بر این کتب نوشته که کتب که از این صورت روز افزون امید و توفیق داشته باشد

لذا آنکه در نسخه در هر یک از کتب خود و ملا خود از دست نماند و نیز به قفسه باغ دانسته و مطبوعه

که داشته باشد از این امید و این تمام شده است و کتابها در چشم همه شفقت نظر حضرت است

و کتب احوال خود اندر در میان است
تذکره ۲۶ سطر در حج الزام ۱۱۰۲

عبدالله
عبدالله

در وقت که چنان آن جماعت موقوف داشته باشند که از تنه او را بهر نحو مقرر کرد و بعد از آنست که آن
 عوامل و غیره در قبال آنکه از آن وقت مطلع نمیشوند و تنه او را عالم حلیب است و او را نیز نمایند و در پیش
 آنکه که در حق نموده اند که از ولایت آن طرف آیند که اطاعت نمیشوند و باغات ایشان را باید ضبط شود و محرم است
 میکنند تا ایشان را از قرار نصف منظور داشته مقرر فرمایند و نصف آن عالی و رعایا و والدانند
 و نصف آن ضبط نمایند و آنچه نیز از آن در حق نمیشود در برابر بجا آورده از زمره قنف نوز و تو هر مس که
 جایز نوز و در عهده داشته

محرر: محمد علی بابا

(اسناد شماره) 15 سا. 1

بسم الله

کین صورت و این رشته بود خدا
بسم نیرایه قریه در کوه

بسم الله

کین صورت و این رشته بود خدا
بسم نیرایه قریه در کوه

۳۵
۱۳۵۳
۱۳۵۳

۱۳۵۳

مجلس شورای اسلامی

آنچه عاقله احدضان لای شفتت مشتمل

محررانه عالی اوس بر کوه جزیره

بر نواز گشته بر اند که در پهنه لب خنجر آوار و شدت بیان مر حبت بقیه بفرجه

به عدل آید و خدا و آتای عالی و این

مدت خدمت نمود اخص
در زیست نوز غایب که بپورک

و همی بسینیز که در هر طبعه بفرجه است با و اشارت مدام انداز زین پیش در آوازه

همی کین از آن جبر و واقع شود که
ببر خالی ولایت او خواهد بود

و اندک تا تپه مفسد و شیر بر به علف غایب آهر بر وجه بیخ کار کوب و لب خنجر آوازه

محمد

بر توفیق انداخته مر حبت فرخیم میاید که آن عالی و حسن بر غنم زخم ارض قطع کوه با تفاق عالی

نوبت بر و طبعیدت و عطار خان و قشون و تو نجانه از صلاح دانند از راه جراف و دانه در جانی

بجواب همی بر طبعی کوزه عالی و شکر و عرق انگار سر خاریک بنزد که بعزت است بند

و خدا کوه از راه در بند خاطر و بخت اتمن فایز بود و بدین باب فرغ شد دانسته غیاثت شایسته

مجلس شورای اسلامی

۱۱۰۴

بسم نیرایه قریه در کوه

საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

Handwritten mark or signature at the top left.

Handwritten signature or name.

کتابخانه ملی ایران در تهران - عمدتاً کتابخانه ملی ایران

مدرسه عالی حقوق و اقتصاد - آریستو - آریستو - آریستو - آریستو

بیت المقدس - بیت المقدس - بیت المقدس - بیت المقدس

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه - وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

کتابخانه ملی ایران - کتابخانه ملی ایران - کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران - کتابخانه ملی ایران

Handwritten number or mark at the bottom left.

اینک همه آن طبعی که در یک بابت ۴ بنیاد از پیش هر سرادگانه در وقت

عمل لایحه ایست که در صورتی که در مجلس است بر آن گذارند. الا نم در صورتی که در مجلس

به این امر که در صورتی که در مجلس است بر آن گذارند. الا نم در صورتی که در مجلس

می آید که در صورتی که در مجلس است بر آن گذارند. الا نم در صورتی که در مجلس

می آید که در صورتی که در مجلس است بر آن گذارند. الا نم در صورتی که در مجلس

رضوی ۱۰۹

رضا

بسم آرمین آرمین

۱۷۵۲

۱۷۵۲

۵. فرام همایک شسته
اوستا بران اشفاق پسران شاه شاهان و خدایت به بیان ، دشت اندر در باره ایالت شولکت

و اجل پناه عقلت و خست و اجمل و سفاه عقیدت و خلعت اناه عاجلی شب الظلم و استبداد و العظمه و الاقبال احمد خان سی
دانشان از استاده یکم هر چند استند ای امیل شاه را بر بر استود سبانی برین بنده مرتبه اسیر در دستای سرافراز و دوازده گز
خلعت اقب خلعت نافره و کیشوب به پیش دوله و کبر هوس است ، نتر ترا د مع برین در اوق طله در جده یک مده بنون یکمیش را بر بر اول
و بیع پانصد تان نیز بر مقدمت لیاز در وجه او شفقت و معرفت فرمودیم کمال بل کس فرست ده از عاجلی کچهر که به قتل اگاشتردان
بازینت و عرف سعیت فخره از در و اصدی منه بر عقیده کس کس بر هم خدمت نماید و در دم ان تمام حسن اصدی و بیگانه است
پیر بر ساعت طومر سده در پیش سعید ان و کوه خدایان اگاشتردان عاجلی شاه را در کوه خدایان دانسته از سخن و صلح همه با او تا در نه
انبار اولاد هم سوزنه عاجلی کچهر که به قتل اگاشتردان شسته بنشده و واجب عاجلی شاه را که از در قضی بهر تو تسلیم آدم عاجلی سعید
نمیع فخر دانسته مستوفیان خفایم کرام دیوان امله و کس در ب ن سبه مظهر او صدت تم شرف در دما تیر خلود شت
دو سال بهر حاجب عاجلی شاه را در نواز در قضی نمیع قتل اگاشتردان بر و شسته در عوده شسته مرده اند مظهر المظفر ۲۶ ۱۱

سجده

غبار دروستان محمد ابراهیم
هم فرغینر و اجدید و جود سلیم

سجده

بنده شاه ولایت
عبد صید
سرکار عراق

سجده

الایق ثلاثی
عبد رضا بن امام
سرکار شکر صبح

سجده

عبد محمد تقی حینر

سجده

العبد المذنب عبد

سجده

عبد محمد تقی
سرکار فرزان

(گردش ۲۳ داتا)

Handwritten text at the top center, possibly a title or reference number.

Handwritten text in the upper middle section, appearing as a single line of script.

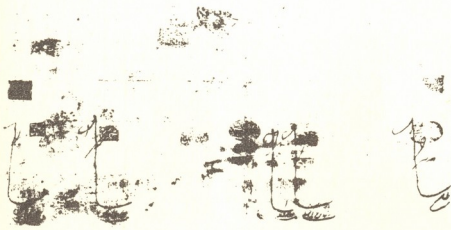
Handwritten text in the middle section, starting with a large initial letter.

Handwritten text in the lower middle section, continuing the script.

Handwritten text in the lower middle section, continuing the script.

Handwritten text in the lower middle section, continuing the script.

Handwritten text in the lower middle section, continuing the script.

საქართველოს
მეცნიერებათა
აკადემია

რედაქტორისაგან	7
От редактора	8
წინასიტყვაობა	9
Предисловие	12
1. 1785 წ. იანვრის 18. ნადირ-შაჰის ფირმანი აღმოსავლეთ საქართველოს მცხოვრებთაღმი საომარი მზადებისა და გაფრთხილების შესახებ	15
2. 1786 წ. თებერვლის 14— მარტის 13. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომლითაც შაჰი ატყობინებს მას მულანში შაჰად კურთხევას და ავალებს, აუწყოს ეს ამბავი დაღესტნის ხალხს, ავრთვე დაიკვას გზები და იზრუნოს უსაფრთხო მიმოსვლაზე	17
3. 1786 წ. მარტის 12. ნადირ-შაჰის ფირმანი ყაითაყის უცმის აჰმედ-ხანისადმი, რომლითაც უქანასენელს ებრძანება მიაცილოს რუსეთის ხელმწიფის კარზე ჩაფრად გაგზავნილი მექრალი-ბეგი ხასფულად-ბეგ შამხალამდე და შემდეგ რუსეთის საზღვრებამდე	21
4. 1786 წ. მარტის 14— აპრილის 12. ნადირ-შაჰის ფირმანი ყაითაყის უცმის აჰმედ-ხანის სახელზე, რომლითაც შაჰი ატყობინებს მას, რომ მიიღო მისი არზა-მოხსენება, დარწმუნებულია მისი დარუბანდის მმართველის ერთგულებაში და ავალებს მათ დაიკვან გზებზე ვაჭრისა და სხვა მგზავრების უსაფრთხოება	23
5. 1786 წ. ოქტომბრის 24 ნადირ-შაჰის ფირმანი ყაითაყის უცმის აჰმედ-ხანის სახელზე აჯანყებული დარუბანდელების დასჯის შესახებ	26
6. 1788 წ. თებერვლის 4. ნადირ-შაჰის ფირმანის აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომელსაც ებრძანება, რომ დაიჭიროს თავისი ვაჟი და შფოთის ამტეხი სხვა ყუმუხები და გამოგზავნოს შაჰის კარზე. შაჰი ემუქრება აჯანყებულ დაღესტნელებს ისეთი სასჯელით, რომელიც გაკვეთილი და ჭკუის სასწავლებელი იქნება ყველა ქვეყნის ურჩებისა და შფოთის ამტეხებისათვის	29
7. 1788 წ. მარტის 22— აპრილის 20. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომ სურხაი-ბეგ ლეკის შვილი მურთაზა ალი, რომელიც მაშის ნების გარეშე თავს დასხმია შაქს, მამამ დაიჭიროს და შაჰის კარზე გამოგზავნოს	32
8. 1788 წ. აპრილის 21— მაისის 20. ნადირ-შაჰის ფირმანი ქაიხოსრო ბარათაშვილის ქართლის დივანბეგად დანიშვნის შესახებ	35

9. 1738 წ. დეკემბრის 26. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე იმის შესახებ, რომ თვით შაჰი გაილაშქრებს ურიცხვი ჯარით დალესტანზე და სასტიკად დასჯის ურჩეებსა და ორგულებს 38
10. 1739 წ. ივნისის 18. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე. ფირმანში გადმოცემულია ინდოეთში ლაშქრობის რამდენიმე ამბავი და გამოთქმულია მუქარა, რომ ჯარი გაიგზავნება დალესტანში იქაური ურჩეებისა და მეამბოხეების დასასჯელად 41
11. 1739 წ. ივლისის 9. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე. შაჰი აღნიშნავს, რომ მისთვის ცხადია ერთგულება აჰმედ-ხანისა, რომელიც ყოველთვის პირნათლად ასრულებდა ყველაფერს, რასაც დაავალებდა ხელმწიფე, ხოლო შფოთვის ამტეხნი სურხაი-ხანი და მისი შვილებია. ინდოეთიდან დაბრუნების შემდეგ შაჰი შევა მათ ქვეყანაში (დალესტანში) და სასტიკად დასჯის მეამბოხეებს 45
12. 1739 წ. ივლისის 8— აგვისტოს 5. ნადირ-შაჰის ფირმანი, რომლითაც ის უბრძანებს აჰმედ-ხან უცმის, ხასფულად-ხანთან ერთად, აცნობონ ხალხს სურხაი-ხანისა და მისი შვილების ღალატი, შაჰის ჯარის მისვლის შემდეგ კი შეიპყრონ ისინი და ხელმწიფეს მიჰგვარონ 48
13. 1740 წ. მარტის 28. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომლითაც ნადირი ატყობინებს აჰმედ-ხანს, რომ მისი არზა მიღებულია და რომ დალესტანელებმა წარმოადგინონ თავისი სურვილები და მოთხოვნილებანი და იმედი ჰქონდეთ, რომ ისინი დაკმაყოფილებული იქნება ხელმწიფის მიერ 52
14. 1741 წ. მაისის 3. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე, რომლითაც ნადირი უბრძანებს აჰმედ-ხანს არ შეწყვიტოს ჭარისა და თალას მოსახლეობის დასჯა 54
15. 1741 წ. სექტემბრის 12— ოქტომბრის 11. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე. ნადირი უბრძანებს აჰმედ-ხანს შეაჩეროს ავარელების აყრა-გადსახლება, რადგან შაჰს გადაწყვეტილი აქვს ჯერ დასაჯოს ისინი და შემდეგ აპყროს და გადაასახლოს სხვაგან 57
16. 1741 წ. სექტემბრის 26. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხანის სახელზე. ნადირი ატყობინებს უცმის, რომ ყუმუხებისა და სხვა ურჩი ხალხების დასჯა გადადებულია და ის სხვა სარდლებთან ერთად უნდა წამოვიდეს ჯარით და შეუერთდეს ხელმწიფის ლაშქარს 60
17. 1742 წ. იანვრის 8— თებერვლის 6. ნადირ-შაჰის ფირმანი ელიზბარ ყაფლანიშვილის თბილისის ოლქის ეშიკალსიბაშის თანამდებობაზე დამტკიცების შესახებ 63
18. 1742 წ. იანვრის 17. ნადირ-შაჰის ფირმანი აჰმედ-ხან უცმის სახელზე მისთვის შეკაზმული ცხენის ბოძების შესახებ 66
19. 1742 წ. მაისის 26. ნადირ-შაჰის ფირმანი ქაიხოსრო-ბეგის სახელზე სახლთუხუცესობისაგან მისი განთავისუფლებისა და ჯაიების მთავარსარდლად დატოვების შესახებ 68
20. 1744 წ. აგვისტო 3. ნადირ-შაჰის ფირმანი დიმიტრი ყაფლანიშვილის ძის ზაალის თოფანგჩილასის თანამდებობაზე დანიშვნის შესახებ 70
21. 1746 წ. სექტემბრის 24. ნადირ-შაჰის ფირმანი ქაიხოსრო ბარა-

თაშვილის სახელზე მისი შვილის რევაზის მიერ ლექებთან ბრძოლაში გმი- რობის გამოჩენის შესახებ	72
22. 1748 წ. ნოემბრის 8. იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანი მეფე ერეკლეს სა- ხელზე ამ უკანასკნელის მიერ გიორგის (აბდულ-ბეგის) დამარცხებისა და თბილისის ციხის აღების შესახებ	74
23. 1749 წ. იანვრის 21— თებერვლის 18. იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანი აჰ- მედ-ხანის დაღესტნის უცმის თანამდებობაზე დამტკიცების, მისთვის საპა- ტიო სამოსის, არაბული ცხენისა და ოქროს იარაღის ბოძებისა და წლიუ- რი გასამრჯელოს დანიშვნის შესახებ	77
24. 1749 წ. თებერვლის 19— მარტის 20. იბრაჰიმ-შაჰის ფირმანი ზაალ ყაფლანიშვილის თოფანგჩიალასის თანამდებობაზე დანიშვნის შესახებ ტერმინების ლექსიკონი	80
საძიებლები	86
ილუსტრაციები	89

ПЕРСИДСКИЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ ДОКУМЕНТЫ
В КНИГОХРАНИЛИЩАХ ГРУЗИИ

Книга I, выпуск 4

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

*

გამომცემლობის რედაქტორი დ. ლეჟავა
ტექნორედაქტორი ნ. ოკუჯავა
კორექტორი დ. ერისთავი

გადაეცა წარმოებას 28.9.76; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 26.V.77;
ქალაქის ზომა 60×90¹/₁₆; ქაღალდი № 2; ნაბეჭდი თაბახი 7.38;
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 4.99

უე 01082

ტირაჟი 2000;

შეკვეთა № 3066;

ფასი 65 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

2.1/8

